

Universitat de Lleida
Registre General

Número: A001E -228/2003
Data : 28/02/2003 Hora: 11:47:41

Registre d'entrada

M. Salomé Ribes Amorós

L'obra lingüística d'Alfons Par

Director: Dr. Amadeu Viana San Andrés

Tesi doctoral

Departament de Filologia Catalana

Universitat de Lleida

Setembre 2002

5.3. Altres escrits sobre teatre

5.3.1. "Representacions teatrals barcelonines en 1729"

L'1 d'abril de 1929 se celebra el segon centenari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Amb aquest motiu, el 9 de maig es llegeixen en el si de la institució treballs que fan referència a alguna qüestió historicoliterària del primer any del seu funcionament. Par és un dels qui hi participa amb un article sobre representacions teatrals a Barcelona⁹²⁴.

Alfons Par, després d'una investigació acurada a l'arxiu teatral de l'Hospital de la Santa Creu, refà dia per dia totes les representacions fetes durant el s. XVIII. La llarga llista d'aquestes obres es publica al *Boletín de la Real Academia Española*, volum XVI, 1929, però ara Par n'extreu aquelles pertanyents a l'any de la inauguració oficial de la institució, concretament, les que van de la Pasqua de 1729 (8 de maig) al 16 de febrer de 1730 (abans de la Quaresma).

Les seues conclusions són que la qualitat de les obres representades és superior a la de principis de s. XX, malgrat la decadència literària, i que, a l'època, el moviment escènic a Barcelona és reflex fidel del de Madrid.

5.3.2. "Representaciones teatrales en Barcelona durante el siglo XVIII"

Relacionat amb la recerca sobre Shakespeare, Alfons Par inicia una incursió en el gènere dramàtic amb l'objectiu de descriure les representacions teatrals que es van fer a Barcelona durant el segle XVIII⁹²⁵. L'investigador barceloní escriu per al *Boletín de la Real Academia Española*, en castellà, un article en què fa una exposició d'aquestes representacions, que havia estat precedida d'una important tasca de recerca, la qual

---

⁹²⁴ PAR (1929c). "Representacions teatrals barcelonines en 1729". *BRABLB*, volum XIV-XV (1929-1932), p. 156-157.

⁹²⁵ PAR, A. (1929d). "Representaciones teatrales en Barcelona durante el siglo XVIII". *Boletín de la Real Academia Española*, tomo XVI, Madrid, p. 326-346, 492-513, 594-614.

havia emprès gairebé per casualitat. Quan buscava en l'arxiu del Teatre de la Santa Creu⁹²⁶ si s'havia representat a Barcelona durant l'últim terç del segle XVIII, la tragèdia *Hamlet*, de Ducis⁹²⁷, traduïda per Ramón de la Cruz⁹²⁸, va descobrir, gràcies a la col·laboració de l'arxiver, un parell d'armaris amb la inscripció "Teatro" plens de llibres i papers que ningú no s'havia molestat a ordenar i classificar⁹²⁹. Par creu que aquests valuosos documents s'haurien de catalogar i arxivar, ja que tenen molta transcendència per a la història del teatre a Barcelona i corren un gran risc a causa del seu proper trasllat a l'Hospital de Sant Pau.

Després de resseguir pacientment l'esmentat arxiu i ampliar la seua informació a partir d'altres documents com notes de recaptació, fulls de sous i detalls sobre plets i litigis entre el municipi, l'hospital i els empresaris, extreu dades prou interessants per a la història de les representacions teatrals a Barcelona durant el període estudiat i les dóna a conèixer en aquest article que apareix fragmentat en el *Boletín* en tres mesos diferents.

Atesa la dificultat que comporta arribar a conclusions, a causa de l'escassetat i l'heterogeneïtat del material, Par, un cop més, confirma el mètode de treball, pacient i escrupolós, que pren per dur a terme les tasques d'investigació que es proposa. En aquest cas, confessa que només ha pogut refer l'estadística de funcions per un període de trenta anys del segle XVIII, encara que estableix resultats més amplis i generals a causa que els anys no són correlatius i que les obres representades són uniformes.

---

⁹²⁶ Par no menciona en cap moment aquest nom. S'hi refereix com el "Teatro", però diu que és propietat de l'Hospital de la Santa Creu i que és l'únic lloc on s'havien representat comèdies els últims dos segles i mig. Aquestes dades només poden correspondre al Teatre de la Santa Creu, que fou construït el 1587 a la Rambla, a l'indret anomenat des de la seua creació pla de les Comèdies.

⁹²⁷ Jean François Ducis (Versalles 1733 — 1816) Poeta francès, tractà de donar a conèixer Shakespeare, acomodant-lo al gust del públic de la seua època. Va adaptar *Hamlet*, *Romeu i Julieta*, *El rei Lear*, *Macbeth* i *Otel·lo*, amb versions poc exactes, però cal agrair-li haver introduït a França el teatre de Shakespeare, que obrí així la porta que va permetre l'accés al teatre francès del romanticisme (*Espasa*).

⁹²⁸ Ramón de la Cruz (Madrid 1731 — 1794) El dramaturg més representatiu del s. XVIII espanyol. Començà traduint Racine, Molière, Shakespeare i adaptant obres calderonianes, dins una concepció neoclàssica i afrancesada, però aviat hi reaccionà en contra i s'inscriví en la tendència nacionalista. És famós pels més de 470 sainets que escriví. Per a la inauguració del Teatre de la Santa Creu, escriví *El Café de Barcelona*.

⁹²⁹ Amb motiu de la venda de l'Hospital de la Santa Creu, l'administració de l'ens va cedir la documentació del Teatre a la Biblioteca de Catalunya de l'Institut d'Estudis Catalans. Par, segons explica ell mateix en la introducció en aquest article, no troba res a la Biblioteca, ni tampoc a l'Arxiu Municipal

Una de les preocupacions de Par és l'intent de fixar la data d'entrada de l'òpera italiana a Catalunya, i, a partir del document més antic de què disposa —un "Codern"⁹³⁰ de paper de barba in-fol sense enquadrar que va des del 6 de novembre de 1718 fins al 22 de gener de 1719— posa en dubte la data donada per Aulèstia⁹³¹, que afirma que es va representar per primer cop l'any 1708, potser amb ocasió de l'entrada a Barcelona d'Elisabet Cristina de Brunsvic-Wolfenbüttel, esposa del rei-arxiduc Carles d'Àustria, a favor del qual Catalunya disputa la Guerra de Successió. Segons Par, és difícil d'imaginar que en tot el període comprès entre 1705, primer setge de la ciutat, i 1725, quan es comença a reduir l'opressió que va seguir la caiguda de Barcelona l'any 1714, hi hagi hagut representacions luxoses, ja que, ni el "Codern" en cita, ni l'estat general d'abatiment de la població les devia permetre. En aquells moments, conclou Par, per culpa de les contingències polítiques "la vida artística barcelonesa no fué ni continua ni vigorosa" (PAR: 1929d, 328).

Tanmateix, Roger Alier, en la seua tesi doctoral llegida a la Universitat de Barcelona el 15 de març de 1979 i publicada posteriorment⁹³², ratifica la data donada per Aulèstia a partir d'aportacions d'estudiosos del període —i contradiu, per tant, la hipòtesi de Par. Es tracta d'Andreu Avel·lí Pi i Arimon, Joan Cortada i Rafael Carreras i Bulbena. El primer que esmenta la representació d'una òpera l'any 1708 és Pi i Arimon:

"A la ópera italiana han mostrado los barceloneses en todas épocas una afición decidida. Entre los festejos con que esta ciudad solemnizó la boda del archiduque

---

ni al Museu del Teatre. Per aquest motiu, Par rebusca entre els arxius generals de la institució, la qual cosa el fa topar amb aquest armari ple de papers i llibres polsosos.

⁹³⁰ Par transcriu "Codern" (*DCVB*= v. ant. 'quadern') tal com està escrit en l'original fins i tot quan redacta en castellà. El nom exacte del document que aporta és "Codern de tot lo compte y raho se deu aportar per la casa de las comedias que comensa ha representar lo dia 6 novbre 1718 hasta el 22 jener 1719." (PAR: 1929d, 329).

⁹³¹ Antoni Aulèstia i Pijoan (Reus, Baix Camp 1849 — Barcelona 1908) Escriptor i historiador, fou president de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i membre numerari de l'Acadèmia de Bones Lletres des de 1877. Fou diverses vegades mantenidor dels Jocs Florals de Barcelona i publicà, entre altres, una *Història de Catalunya* (1887) en dos volums, d'acord amb les idees de Valentí Almirall, reeditada i continuada per Ernest Moliné i Brasés (1922). És en el segon d'aquests volums (p. 219), segons Par "sense fonament", on Aulèstia fixa 1708 com a data d'entrada de l'òpera a Barcelona.

⁹³² ALIER I AIXALÀ, Roger (1990). *L'òpera a Barcelona. Orígens, desenvolupament i consolidació de l'òpera com a espectacle teatral a la Barcelona del segle XVIII*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans / Societat Catalana de Musicologia.

Carlos de Austria con Cristina de Brunswick Wolfbuttel fue la ópera que en dos de agosto de 1708 se cantó en el salón de la Lonja..."⁹³³

Cortada també recull aquesta data, però introdueix, segons Alier, una dada errònia quan afirma que Barcelona és la precursora de l'entrada d'òpera a Espanya, ja que Madrid se li havia avançat per la seua condició de cort reial (ALIER: 1990, 42):

"Barcelona ha sido la primera de España en donde se han cantado óperas italianas, pues consta que, sino antes, se cantó una en el gran salón de la Lonja, en el año 1708, con motivo de la venida del archiduque Carlos de Austria..."⁹³⁴

Finalment, Carreras i Bulbena dóna la notícia completa de les representacions de 1708 a la Llotja, tret de l'opuscle publicat amb motiu de les festes extraordinàries de la ciutat⁹³⁵ i del *Dietari* de la Diputació de Barcelona corresponent a aquell any, i descriu l'òpera no com:

"... una òpera vuydada en los motlles clàssichs d'aquest gènere, sinó pròpiament un Componimento da Camera per musica. Era son títol Il piú bel nome, nel festeggiarsi il Nome Felicissimo di Sua Maestà Cattolica, Elisabetha Cristina, Regina delle Spagne, poesía del Dr. Pietro Pariati, música d'Antonio Caldara. Se troba aquesta obra en tres actes fragmentada... L'argument... consisteix en què les divinitats paganes..., los adeptes de la Bellesa, y los adeptes de la Virtud, tractan dins l'Eliseu, ... de la excel·lensa de la susdita Bellesa y de la Virtud, que troben romandre aplegades... en Elisa, la del més bell nom, referint-se a Elisabeth..."

---

⁹³³ PI Y ARIMÓN, Andrés Avelino (1854). *Barcelona antigua y moderna*. Barcelona: Tip. N. Ramírez, vol. II, p. 1087 i ss.

⁹³⁴ CORTADA, Juan (1860). *Cataluña y los catalanes*. San Gervasio: Imp. de Miguel Blanxart, p. 45.

⁹³⁵ *Breve relación de los festejos...*, que publicà Rafael Figueró, amb aquest motiu, el 1708, a Barcelona.

La música d'aquest *Componimento* llueix una melodia espontània y molt plena de sentiment. En Caldara, lo propri autor, vingué desde Venècia, hon era cantor de la Capella de Sant March, ab l'afany de dirigir l'obra."⁹³⁶

Els comentaris aquí ressenyats han estat tots extrets de la publicació d'Alier i es limiten a transcriure les aportacions d'altres estudiosos que avalen la dada d'Aulèstia i constaten, per tant, que els dubtes de Par eren infundats⁹³⁷. Probablement, l'equivocació del gramàtic és deguda a les seues fonts, perquè només analitza els documents que fan referència a l'Hospital General de la Santa Creu, i aquesta representació es feu a la Llotja, lloc més adequat per a la celebració de bodes reials:

"Aquestes diversions també foren planejades totalment al marge del teatre de la ciutat; potser fou així perquè el teatre hagués deixat de funcionar a causa de la guerra, però molt més probablement fou perquè no era considerat el lloc apropiat per a una festa a la qual, en definitiva, es podia donar un relleu major emprant, com es va fer, la sala de la Llotja de Barcelona" (ALIER: 1990, 42).

---

⁹³⁶ CARRERAS Y BULBENA (1902), Josep Rafael. *Carlos d'Àustria y Elisabeth de Brunswich Wolfenbüttel a Barcelona y Girona*. Barcelona: Tip. "L'Avenç" (ed. bilingüe en català i alemany), p. 119-121.

⁹³⁷ En aquest cas, la rigurositat de Par a l'hora de treballar no sembla posar-se de manifest, ja que, davant una dada prou contrastada, es limita a qualificar la informació d'Aulèstia de "sense fonament" sense consultar altres fonts. Potser no coneixia aquestes publicacions, o potser l'objecte de la seua recerca en aquell moment era un altre i la seua feina es va limitar a ordenar un material prou confús que després ha servit a altres investigadors per aprofundir en el tema.

El mateix Alier fa referència a l'article de Par, però es mostra molt crític amb els resultats de les seues investigacions, tot i citar-ne en algunes ocasions els llistats d'obres detallades pel filòleg (ALIER: 1990, 105). Alier descriu les llistes com a "molt incompletes" (ALIER: 1990, 129, nota 280), o qualifica el treball de Par com a "molt defectuós" (ALIER: 1990, 290), i esmena alguna altra errada que hi troba, com, per exemple, el títol de l'obra *Eurotas y Diana*, que Par transcriu com a *Eurosas* (ALIER: 1990, 62).

En definitiva, critica la "superficialitat" de l'estudi de Par (ALIER: 1990, 290), però, a pesar d'usar un to irònic en alguns moments del seu discurs per referir-s'hi, li deu algunes informacions, com quan diu que Par "els anys en què hi ha òperes al teatre les esmenta —quan les troba— i en aquest any [1774] no n'esmenta cap" (ALIER: 1990, 291), o quan comenta "gràcies a les recerques d'Alfons Par em consta..." o "gràcies als detalls d'Alfons Par" (ALIER: 1990, 309), o encara més lloablement, "Les informacions d'Alfons Par, tan útils per a recuperar la noció de l'embranchida amb què l'òpera bufa se situà novament amb ple al Teatre de la Santa Creu, s'acaben aquí." (ALIER: 1990, 310).

De fet, la comparació entre l'article de Par, escrit aprofitant uns materials limitats i gairebé caiguts del cel, i l'extensa tesi d'Alier, especialitzada i amb molts més materials a l'abast, no és justa. No és estrany que Alier consideri el treball de Par superficial: ni els objectius ni les pretensions ni el temps que hi dedica cadascú són comparables.

Alier dóna un altre argument a Par, en afirmar que la repercussió d'aquesta primera representació d'òpera i les poques que possiblement van continuar —l'autor remet únicament a sis títols entre 1708 i 1710, i desconeix quantes vegades es van representar (ALIER: 1990, 47)—, és pràcticament nul·la, ja que, es tracta d'un espectacle de cort i, per tant, "quan algunes persones, en el curs del segle XVIII, parlaran de la introducció de l'òpera a la ciutat, no esmentaran mai aquestes representacions àuliques, que quedaren, així, aïllades en el temps (ALIER: 1990, 47).

A banda d'aquest interès per la introducció de l'òpera, perfectament comprensible en un home aficionat a la música i president de l'Associació Wagneriana, Par afirma que les obres dramàtiques de l'època estudiada pertanyien exclusivament a la literatura castellana, i situa, un cop més, l'inici de la decadència de la catalana l'any 1425⁹³⁸, en temps de la reina Maria, esposa d'Alfons el Magnànim. Però és, segons Par, durant el segle XVI quan la literatura catalana "cayó deshecha ante el esplendor y la fuerza del pueblo que tenía también la hegemonía política. La lengua catalana se refugió en documentos notariales y actos privados, como la redacción en catalán de este "Codern" también muestra; pero la vida literaria y de una manera especial la dramática, era y fue por largo tiempo en Barcelona exclusivamente castellana. No había diferencia alguna con las letras de Castilla y las representaciones barcelonesas reproducían las de Madrid" (PAR: 1929d, 328-329).

Par també sosté que eren poques les obres que tractaven sobre assumptes històrics catalans i que cap estava escrita en català a pesar de títols com *Ramonet* o *La quinquillayre*. Tanmateix esmenta dos representacions dutes a terme el nadal de 1718, *San Ramón Nonat* i *Misas de San Vicente Ferrer*, que podrien haver estat escrites en català, però no les considera representatives, perquè es tracta d'actes sacramentals anteriors a l'època estudiada (PAR: 1929d, 329).

Després de detallar els títols de les obres extretes del "Codern" —de 6 de novembre de 1718 al 22 de gener de 1719— (p. 329-330), Par exposa les representacions que van des

---

⁹³⁸ Par se cita a si mateix fent referència al seu estudi sobre *qui i que* (PAR: 1929a i 1929b), per justificar aquesta data com la de l'inici de la Decadència (PAR: 1929d, 328).

de la Pasqua de 1729 fins a la Quaresma de 1730 (exceptuant els mesos d'estiu), executades pel director de la companyia Cristóbal Palomino (p. 330-331)⁹³⁹, i les del director Nicolás Moro, que abracen les temporades d'estiu de 1730 (p. 332) i 1731 (p. 333-334), i la d'hivern de 1730 (p. 333)⁹⁴⁰.

Tot seguit, constata que els documents de què disposa fan un salt de més de quaranta anys, per als quals no troba cap justificant⁹⁴¹. En aquest sentit, Par es lamenta que durant tot aquest període, corresponent als regnats de Ferran VI i Carles III i caracteritzat per ser una època de pau i benestar, no hi hagi constatació de les representacions dutes a terme. Esmenta, això sí, les festes que hi va haver l'any 1759 amb motiu de la proclamació del rei Carles, que van durar cinc dies i, entre altres representacions que Par suposa extraordinàries, van incloure un "Festejo alegórico y Real Máscara", que defineix com "una cavalcada" (PAR: 1929d, 335)⁹⁴².

De 1774 a 1775 i de 1777 a 1779 —no hi ha dades de 1776⁹⁴³— les funcions ja s'noten en un llibre mansuscrit i Par es limita a detallar-les tot i reordenant-les per any de representació (p. 335-344). També esmenta, immediatament després del període de la seua actuació, totes les companyies de teatre que troba.

---

⁹³⁹ Alier (1990, 59-62), basant-se en l'Arxiu de l'Hospital de la Santa Creu que consulta, completa la informació de Par assenyalant que la companyia de Palomino actua a Barcelona en una primera temporada, del 5 d'octubre de 1728 al 25 de febrer de 1729 i, passada la Quaresma, torna a actuar en una nova temporada, iniciada el 8 de maig de 1729 i que arriba fins al 25 de juliol d'aquell matix any. Finalment, aquesta companyia actua una darrera temporada, entre el 17 d'octubre de 1729 i el dimarts de Carnaval de 1730, en què estrena la sarsuela *Eurotas y Diana*, el nom de la qual Alier corregeix a Par (v. nota 13 d'aquest capítol).

⁹⁴⁰ Alier (1990, 65) afegeix que, passats els mesos d'estiu del 1731, la companyia de Nicolás Moro tornà a actuar a Barcelona, perquè li consta que a la tardor fou contractada per l'Ajuntament de Barcelona.

⁹⁴¹ Alier (1990, 65 nota 120) torna a corregir Par afirmant que el buit només afecta els anys 1731-1750, tot i que ell mateix aporta documentació que mostra que es fan representacions encara l'any 1733 i es reprenen l'any 1746 (ALIER: 1990, 76).

⁹⁴² Alier (1990, 158) fa constar que el Teatre de la Santa Creu va restar al marge de la celebració de la vinguda dels reis a Barcelona, perquè feia prop de catorze mesos que havia deixat de funcionar el teatre i, per tant, no hi havia ni companyia italiana ni de teatre castellà disponibles. També confirma que aquesta *Máscara Real* "excedí efectivament, i en molt, les festes semblants d'altres ocasions, no sols per la seva riquesa i pel nombre de figurants que hi intervingué, sinó per l'extensió dels texts i per l'extens recurs a la mitologia i als costums del país, així com les al·lusions al regne de Nàpols que Carles III acabava de deixar".

⁹⁴³ Un cop més, Alier corregeix aquesta informació i afirma que, encara que la temporada teatral va ser anodina, hi va haver representacions, com la que es va fer el 20 de gener de 1776 per commemorar

Per als anys 1780, 1783, 1784, 1785, 1786 i 1787⁹⁴⁴, hi ha sengles llibres enquadernats en pergamí, mida in-fol, que registren no solament les comèdies, sinó també les òperes i, més tard, els balls. Par apunta que durant aquesta època renaixen la indústria i el comerç amb la política proteccionista de Carles III i la llibertat de comerciar amb Amèrica, decretada el 1778. A continuació dóna el llistat de les obres i dels comedians d'aquests anys (p. 344-346, 492-512) i clou l'apartat amb la mort de Carles III i amb la informació que, a partir d'aquell moment, els materials de què disposa ja no són llibres, sinó fulls solts, parcialment impresos i parcialment manuscrits.

Comença aquí el tercer dels articles que publica al *BRAE* sobre aquest tema, en què inclou el llistat de les representacions que van del 12 d'abril de 1789 al 4 de març de 1794, a més del nom de les companyies (p. 594-613)⁹⁴⁵.

Per acabar, destaca que a partir de l'any 1792 el *Diario de Barcelona* (publicació que assegura que només pot trobar-se en col·lecció completa a l'Hemeroteca Municipal de Madrid i a l'Institut de Cultura per a la Dona, de Barcelona) publica diàriament les funcions del Teatre de la Santa Creu, al qual s'afegeixen les representacions de la resta de teatres de Barcelona que s'inauguren durant el segle XIX.

Alfons Par respon amb aquest article al seu primer objectiu de ressenyar el conjunt de funcions que es duen a terme a Barcelona durant el segle XVIII i, a pesar que no aconsegueix de reunir totes les dades i que ell mateix se'n lamenta, és capaç de mostrar una panoràmica prou general del món del teatre de l'època, a partir de documents

---

l'aniversari del rei (ALIER: 1990, 294), o les que van iniciar la temporada teatral 1776-77 durant la Pasqua de 1776 (ALIER: 1990, 295).

⁹⁴⁴ Alier es queixa que les llistes de Par, "molt incompletes", passen per damunt dels anys 1781 i 1782, però ell mateix diu que no es pot aventurar sobre la programació de la temporada 1781-82, ja que no sembla conservar-se'n ni un sol títol (ALIER: 1990, 326).

Quant a la temporada 1782-83, tot i que la documentació de l'Arxiu de l'Hospital de la Santa Creu no en fa cap esment, Alier afirma que hi continua havent representacions de teatre parlat, de ballet i d'òpera., i que, d'aquestes últimes, ell n'ha pogut localitzar algunes (ALIER: 1990, 334).

Pel que fa a 1788, Alier confirma que es tracta d'una informació molt fragmentària, en què les obres es representaven en un teatre provisional, després que el 27 d'octubre de 1787 es calà foc al teatre barceloní, que restà destruït (ALIER: 1990, 382). El 4 de novembre de 1788 se celebrà la funció de gala per l'onomàstica de Carles III, amb la inauguració del nou teatre (ALIER: 1990, 383).

⁹⁴⁵ Per a més informació sobre les representacions dels últims anys, a més d'altres dades sobre el teatre, i especialment l'òpera al segle XVIII, es pot consultar Alier (1990).

esparsos. Quant a altres objectius, no pretén establir generalitzacions sobre freqüència, tipologia i característiques de les representacions, tot i que no s'escapa d'apuntar algunes conclusions que extreu després de cloure la catalogació de les obres representades.

5.4. Ressenyes diverses

Si bé els treballs de crítica més importants els desenvolupa Alfons Par en l'àmbit de la traducció i recopilació de textos shakespearians, cal incloure també en aquest estudi un breu capítol amb els comentaris que duu a terme a partir de la publicació de treballs lingüístics d'altres autors que ell ressenya, en llengua castellana, per a la *Revista de Filología Española* a l'apartat de "Notas bibliográficas". Par ja havia col·laborat per a la *RFE* amb els seus articles sobre els relatius *qui* i *que* (v. 4.5.4, 4.5.5, 4.5.6, i 4.5.7).

5.4.1. *Cròniques catalanes II, Gesta Comitum Barcinonensium*

La primera ressenya és de l'any 1928 i es refereix a *Cròniques catalanes II, Gesta Comitum Barcinonensium*⁹⁴⁶. Par aplaudeix la feina que s'han pres els autors en la transcripció dels textos llatí i català i la seua anàlisi, però, en canvi, critica la versió catalana que en fan des del punt de vista lingüístic, ja que, segons el parer de Par, no és admissible la introducció d'accents, guionets, punts alts i diacrítics, per al lligam de les paraules àtones, els quals

"sobre no ayudar en nada al lector culto de tales documentos y haber sido introducidos los dos primeros por la flamante ortografía normística hace muy pocos años, presentan el grave inconveniente de solucionar en los mismos textos problemas fonéticos, que aquellos nos ofrecen, para ser discutidos aparte" (PAR: 1928c, 402).

---

⁹⁴⁶ BARRAU-DIHIGO, Louis, MASSÓ TORRENTS, Jaume (1925). *Cròniques catalanes, II: Gesta Comitum Barcinonensium*. Barcelona: Fundació Concepció Rabell y Cibils, sota la direcció del Institut d'Estudis Catalans.

Com es pot veure, Par aprofita les línies d'aquest article per ironitzar lleugerament sobre les Normes de l'Institut, i insisteix que els textos antics no s'han de modificar amb innovacions ortogràfiques, perquè, encara que mantinguin el seu valor com a documents històrics, els fan inservibles com a documents lingüístics. Aporta, llavors, uns quants exemples que justifiquen la seua opinió, i retreu als autors que no hagin tingut gaire cura a l'hora de transcriure, perquè, tot i examinar els textos parcialment, hi ha trobat errates indiscutibles.

Per aquest motiu, blasma la crítica barcelonina que no ha dubtat a qualificar edicions d'aquest tipus amb el "harto abusado nombre de «definitivas»"⁹⁴⁷, i lloa, en canvi, la tasca d'Aguiló, Miret i Sans i Miquel i Planas per haver aconseguit transcripcions fidels sense tants mitjans com els autors d'aquest llibre.

Finalment, insisteix que no s'introdueixin innovacions ortogràfiques en els textos de les cròniques següents, perquè, encara que continuïn mantenint el seu valor històric, són totalment inservibles com a documents lingüístics (PAR: 1928c, 402).

5.4.2. *Phonétique historique du roussillonnais*

El segon comentari es refereix a la *Phonétique historique du roussillonnais*⁹⁴⁸. Les paraules que Par dedica a Pierre Fouché són d'elogi i de respecte envers una persona que ha estudiat el català, en una de les seues variants, amb molta clarividència. Li retreu, però, que no es vegin clars els límits entre el que és estrictament el rossellonès i el que és general en català, i que triï el barcelonès, "el más impuro del dominio catalán" (PAR: 1929e, 405), en lloc del dialecte oriental, com a motiu de la seua comparació.

---

⁹⁴⁷ Aramon usa gairebé les mateixes paraules per retreure, uns anys més tard, que Miquel i Planas i Par defineixin llur edició de *Curial e Guelfa* "algo presuntuosamente" com a "neta d'errades" (PAR: 1928b, 7), ja que una confrontació del seu text amb el manuscrit "me ha hecho dar cuenta de que ellos también son humanos, y de que, en consecuencia, algunas malas lecturas o simplemente erratas de imprenta se han deslizado en su trabajo" (ARAMON: 1934, 410). Vegeu 4.6.5, i 4.6.6.

⁹⁴⁸ FOUCHÉ, Pere (1924). *Phonétique historique du roussillonnais*. Toulouse: E. Privat.

La major part de la ressenya l'ocupa l'autor detallant qüestions dialectològiques molt puntuals, especialment de fonètica, i critica Fouché per haver seguit alguns postulats de Fabra, els quals Par s'encarrega de rebatre. Així doncs, l'autor de la ressenya no es limita a analitzar el llibre comentat, sinó que introdueix apunts de la seua doctrina gramatical. Com a exemple, diu que Fouché ha pres de Fabra l'error de veure *hi* <ibi en la formació del datiu i representar-lo, per tant, en combinació amb l'acusatiu, *los hi* (*els hi*), introduint un pronom adverbial que no té res a veure amb el datiu (PAR: 1931c, 408-409). Par proposa, en canvi, *l' i*, *los' i* (*els 'i*)⁹⁴⁹.

D'altra banda, Par també fa algunes afirmacions discutibles, com quan indica que Fouché no assenyala *medi*, *odi* i *porxo* com a veus, a més d'erudites, provinents del castellà —Par dóna *mitjà*, *oy* i *porxada* com a substituïts equivalents clàssics— (PAR: 1929e, 407), mentre que Alcover, en les entrades del *DCVB*, les considera d'etimologia llatina.

De tota manera, des d'un principi ja conclou que el treball de Pere Fouché és encomiàstic i que els retrets que li farà són perquè voldria veure'l perfecte, i atribueix els errors que presenta al fet que molts filòlegs analitzen el català amb documentació insuficient i sense prou coneixements de la llengua que pretenen estudiar:

"No todo es objetivo en Filología; pese a todo el bagaje científico, aún aquí precisa el sentimiento de la lengua, sin el que es imposible adueñársela y difícil especular sobre su constitución" (PAR: 1929e, 402)⁹⁵⁰.

---

⁹⁴⁹ Vallès (1929, 534), tot i valorar profundament l'obra de Par, manifesta el seu absolut desacord amb ell sobre aquest tema i diu: "No ens importa gaire, des del punt de vista de la reconstrucció del llenguatge, que l'ús del pronom *hi* com a substantiu de *li* provingui de la renaixença literària moderna, i no de més enllà. El fet és que necessitem un mot que correspongui a aquest sentit... La representació *l'i*, que sembla preferir en Par, ultra la novetat xocant de donar al mot *i* altre sentit que el copulatiu, ens duria, per a altres combinacions pronominals, a grafies, ja emprades pel text de l'assaig que comentem, com *losí* o *los'í*. Creiem que els inconvenients d'aquestes representacions salten a la vista."

⁹⁵⁰ Comentem també aquesta cita en un dels apartats sobre la concepció de la llengua (v. 4.2.4.2).

5.4.3. *The Works of Pere Torroella*

La tercera ressenya és de l'any 1931⁹⁵¹ i parla sobre *The Works of Pere Torroella*⁹⁵². Par es lamenta, com havia fet en el primer d'aquests comentaris (PAR: 1928c) de la modernització de la transcripció dels textos catalans antics. I en aquest article reafirma la insinuació contra les *Normes* que apuntava més discretament en la ressenya anterior, ja que, entre altres remarques gràfiques amb les quals no està d'acord, critica la separació per guionets dels pronoms enclítics (v. 4.2.4.6, i 4.2.5.3.4).

Tanmateix, deixant de banda aquest exercici de modernització de l'ortografia, creu que la tasca de Bach és "concienzuda y digna de loa", d'una banda, perquè considera un encert haver reunit en un volum la compilació dels escrits de Torroella⁹⁵³, tant catalans com castellans⁹⁵⁴; d'altra banda, "es de agradecer su cuidado en situar, transcribir y anotar las variantes de cada composición"; i, finalment, elogia l'erudit estudi biogràfic, històric i textual amb què l'autor permet conèixer l'època i la personalitat de Torroella als seus lectors anglesos i espanyols (PAR: 1931c, 398).

Dos remarques, però, ha de fer Par a Bach: per un costat, no està d'acord amb la seua afirmació sobre la influència del provençal en la prosa catalana, i en aquest sentit assenyala que "la influencia provenzal sólo es indiscutible en la poesía" (PAR: 1931c, 398). I justifica la seua opinió en alguns fenòmens lingüístics que s'han detectat en els

---

⁹⁵¹ PAR, A. (1931c). "BACH Y RITA, P.— *The works of Pere Torroella*.— New York, Instituto de las Españas en los Estados Unidos, 1930, XX-332 págs.". *Revista de Filología Española*, tomo XVIII, p. 397-399.

⁹⁵² BACH Y RITA, P. (1930). *The Works of Pere Torroella*. New York: Instituto de las Españas en los Estados Unidos.

⁹⁵³ Pere de Torroella (Torroella de Montgrí?, Baix Empordà ? — ? d 1475) Militar i escriptor. Visqué a la cort de Carles de Viana, a Navarra —per la qual cosa bona part de la seua producció literària és en castellà—, i a la cort d'Alfons el Magnànim a Nàpols. Fou un escriptor d'una certa diversitat, tant en vers com en prosa i tant en català com en castellà. És l'autor del sonet més antic conegut en llengua catalana. El seu gran èxit, però, fou el *Maldecir de mujeres*, llarga diatriba contra les dones en versos fàcils i intencionats en castellà, que fou molt copiada i llegida i produí una llarga i agra polèmica entre feministes i antifeministes.

⁹⁵⁴ Par fa un incís en aquesta ressenya per constatar que Torroella "versifica en castellano con más claridad y menos eufemismos que en catalán", a causa de la manca de tradició poètica catalana, "libre de los convencionalismos trovadorescos", i, ahora, "del prestigio e independencia que las poesías castellanas empezaban a adquirir en su espíritu", i ho exemplifica amb aquesta obra: "ninguna composición en su lengua nativa admite comparación con su *Maldecir de Mujeres*" (PAR: 1931c, 398).

textos més primitius que s'han qualificat, erròniament, de provençalismes, tot i poder ser "perfectamente autóctonos", i en trets que discrepen enormement del provençal —com és el cas de l'article derivat de *ipsu*, *ipsa*, que, és un dels estudis que Par s'havia proposat de fer i que, finalment, no va dur a terme (v. 4.7.3)—, per la qual cosa no poden ser fruit d'una influència general del provençal sobre la prosa catalana.

Per l'altre costat, no creu encertat que Bach situï la Decadència després de la meitat del s. XV, "cuando las instituciones políticas empezaron a desprestigiarse después de las luchas con Juan II". Segons Par, es pot datar l'inici d'aquest període a partir de 1425⁹⁵⁵:

"la corte castellana de la reina María, regente del reino en ausencia de su esposo Alfonso el Magnánimo, determinó la influencia constante y decisiva que a partir de 1425 había de dar al traste con la fisonomía propia de las letras catalanas. Éstas se contaminaron desde sus capas más elevadas, lo cual quiere decir que no fue un influjo lingüístico, ni popular, el que sufrieron, sino cultural; es decir, que los literatos catalanes se dejaron avasallar por la pujanza creciente de los escritores castellanos, antes de que Cataluña hubiese perdido su independencia política" (PAR: 1931c, 399).

Finalment, Par acaba la ressenya contradient una opinió de Farinelli⁹⁵⁶, de la qual Bach es fa ressò en el seu llibre. L'erudit italià lloa sense reserves la traducció de Febrer de la *Divina Comèdia* —"es su más perfecta traducción en lengua alguna antes del romanticismo", afirma—, mentre que Par la qualifica de "detestable"⁹⁵⁷. Després, però, d'aquestes paraules, Par dóna un vot de confiança envers Bach, "un nuevo cultivador de las letras catalanas, que tan poca atención merecen en sus valores históricos y

---

⁹⁵⁵ Per a més referències sobre la data d'inici de la Decadència segons Par, v. 4.7.8. Tanmateix, el text que apareix en la ressenya que comentem és potser l'ocasió en què Par explica amb més claredat els motius que, al seu parer, el porten a situar la data de 1425 com la d'inici de la Decadència.

⁹⁵⁶ Arturo Farinelli (Intra, Novara 1867— Torí 1948) Erudit hispanòfil italià, format com a romanista a Zuric i a París. Una estada a Barcelona el féu interessar per les literatures hispàniques. Fou professor de la universitat d'Innsbruck i catedràtic de literatura alemanya de la de Torí. Fou membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans.

⁹⁵⁷ Par explica en aquesta ressenya que aquesta crítica ja l'havia fet a l'*AOR* (PAR: 1931a, 179). Vegeu 4.5.11.3, en què analitzem els comentaris de Par a la traducció de Febrer.

filológicos", per la preparació i serietat que demostra en el seu primer llibre, i apunta que "cabe esperar confiadamente en sus aportaciones futuras" (PAR: 1931c, 399).

6. Conclusions

En aquesta tesi preteníem apropar-nos a la figura d'Alfons Par i a la seua producció lingüística, però semblava fonamental abans d'endinsar-nos en els seus escrits, contextualitzar-ne l'obra i presentar aquells trets biogràfics que millor podien ajudar a entendre el marc on es desenvolupà la seua vida i la seua recerca. Així, a través de retalls biogràfics i de resseguir les institucions que freqüentà, hem descobert que, a banda de la seua vocació lingüística, escriu per a revistes religioses i duu una vida intel·lectual molt intensa en les diferents entitats de què forma part. A més, de la seua faceta d'home que es veu abocat a la política també en sorgeix una producció escrita que, encara que no sigui gaire extensa, és prou representativa d'unes idees que ens ajuden a determinar la seua personalitat, i donen pistes sobre la seua concepció de la llengua.

En aquest sentit, cal dir que no es pot deslligar la posició antinormista de Par de la seua visió de Catalunya com a poble integrat a l'Estat espanyol, cosa que xoca frontalment amb la política oficial nacionalista en què s'inscriu el procés de reforma ortogràfica que culmina amb l'aprovació de les Normes. Tanmateix, la seua concepció política no és l'única que impulsa Par a mantenir una postura antinormista, i, un cop més, la seua vinculació amb altres "indisciplinats" com Miquel i Planas i Alcover, i la seua presència en entitats que també se situen al marge de les institucions oficials configuren l'espai en què desenvolupa la seua activitat lingüística i vital.

Dels primers escrits, polítics, religiosos i socials que hem ressenyat, traspuja la seua mentalitat d'industrial burgès, bon administrador, culte, educat, molt treballador, constant que es confessa no separatista i antisocialista, i la seua ideologia d'home religiós i creient, defensor de la caritat —fins i tot des d'un punt de vista paternalista— compromès, profundament català en la seua defensa de la llengua, apassionat per l'excursionisme, la música —especialment la de Wagner—, Shakespeare i els clàssics catalans, amb esperit de sacrifici, mecenes, responsable en el treball i en les entitats de què és membre, participatiu i coherent. És una persona en qui es pot confiar, ja que

sempre desenvolupa càrrecs de responsabilitat: president del Centre Cotoner, secretari del CEC i de la RABLB, tresorer del Foment, president de l'AW, codirector de l'OR, i molt meticulós i molt complidor a l'Ajuntament.

Totes aquestes característiques personals contribueixen a ajudar-nos a comprendre que Par era un home de la seua classe i del seu temps. Però la raó que busquéssim els seus referents vitals era emmarcar la seua obra lingüística, i, efectivament, aquesta recerca ens ha donat pistes per reprendre i qüestionar el concepte d'antinormisme, per situar la producció de Par en un context historicolingüístic més ampli i per descobrir nous articles i estudis que confirmen que la *Sintaxi* no és una obra aïllada dins la trajectòria del nostre protagonista.

Aquests blocs són les que configuren el capítol central de la tesi, on hem explicat que la postura antifabriana de Par està basada en una concepció de llengua que s'articula bàsicament al voltant de l'admiració pels clàssics catalans i el convenciment que si no hi hagués hagut decadència, s'hauria mantingut el model lingüístic dels escriptors dels segles d'or de les lletres catalanes. També hem bastit un breu tractat ortogràfic basat en els escrits de Par, demostrant que darrere l'antinorma hi ha una altra norma.

Quant a la *Sintaxi catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge*, Par s'inspira en les grans obres de la filologia romànica, és a dir, en les de Meyer-Lübke i Diez, i no es tracta solament d'una gramàtica històrica, sinó que ofereix un intent de descriure el català actual, fent també algunes aportacions al català col·loquial, al registre oral, i al barceloní, i comparant la nostra llengua amb altres llengües. La intenció de Par no és elaborar una gramàtica prescriptiva, sinó mostrar un model de llengua basat en una prosa, la de Metge, en què es poden trobar gairebé tots els fenòmens sintàctics, de la qual cosa deduïm que, en el fons, Par busca legitimar el seu propi model de llengua, tot i que és conscient que el camí iniciat per la gramàtica oficial no té marxa enrere.

Un tractat gramatical com el de Par no té tradició a casa nostra, ni en moltes altres cultures. És un intent seriós d'estudiar els fenòmens sintàctics que singularitzen el català, que abans mai ningú no havia fet, en què destaquen la caracterització de les subordinades —entre les quals cal esmentar especialment les condicionals—, l'extens

l·listat de verbs tipificats segons les seues característiques sintàctiques, a més de les morfològiques, i el capítol sobre l'ordre dels mots.

I no és només en la *Sintaxi* que trobem referències a les seues idees lingüístiques. En un principi preteníem estudiar bàsicament aquesta obra, però vam veure que hi havia altres estudis que també mereixen l'atenció dels especialistes. *Curial e Guelfa*, "Qui i que en la Península Ibérica", i "La desinència -o del indicatiu present", fonamentalment, són treballs d'abast important, que inclouen molta informació, sobretot el primer, que completa la que ens ofereix la *Sintaxi*. Això sense oblidar tota la producció shakespeariana del lingüista autodidacte, en què sí que va ser un especialista reconegut.

L'obra lingüística, en canvi, no va gaudir inicialment d'excessiva difusió, ja que les primeres ressenyes que hom li dedicà, li retreien, sobretot, que no seguís les Normes, per la qual cosa es dificultava que se'n pogués conèixer el contingut. Entre els contemporanis de Par pesava molt el tema del model de llengua que emprava i això impedia veure el valor dels seus estudis. A més, com insinua Roca, potser no se li perdonava que no pertanyés als cercles intel·lectuals del moment, tot i formar part de les institucions més reconegudes, ja que era, en definitiva, un lingüista autodidacte. També, com hem apuntat anteriorment, hi va tindre molt a veure la seua postura política, i l'anacronisme de no adaptar-se a uns temps canviants, ni en política, ni en llengua, ni en amistats...

Últimament, però, hi ha un interès per redescobrir l'obra de totes aquestes persones que per la seua actitud de refús al model de llengua oficial, han restat llargament silenciades. En els darrers anys hi ha defensors que lloen les aportacions de Par en general, però la majoria recuperen en diferents monografies algun aspecte concret que el lingüista havia apuntat. D'entre els aspectes destacables podem remarcar que diversos investigadors han valorat positivament la contribució de Par en la categorització verbal o en la descripció de les condicionals.

Tanmateix, també hi ha detractors que, com Coromines, afirmen que el millor que va fer el lingüista va ser donar les dades que va trobar sense analitzar-les, perquè la seua tasca lingüística no es podia comparar amb la de Fabra. Altres estudiosos, a més, li han

criticat la manca de rigor en algunes asseveracions. Però, almenys, reconeixen que els textos adduïts són valuosos com a proveïdors d'exemples de literatura i documents medievals. Quant a la llengua, el model que fa servir en els últims escrits en català és prou vàlid i coherent (amb lapsus, això sí!), i, ben caracteritzat, potser podria haver estat un model alternatiu a Fabra, més arcaic i amb menys rigor científic, si es vol, però fruit de pouar en els clàssics medievals.

Inicialment, volíem centrar la nostra tesi en la *Sintaxi*, però, després, vam considerar que potser seria millor donar una visió de conjunt d'aquesta obra, de la resta dels estudis de Par i dels condicionants que envoltaren la seua producció. Per a futures investigacions, doncs, caldria aprofundir especialment en els diferents aspectes encetats en la *Sintaxi* que ens permetessin valorar l'aportació del lingüista a cada punt concret, i també seria molt interessant continuar comparant els diversos temes que ressurten en els estudis de Par amb els que apareixen en altres tractats gramaticals per deixar constància del paper que ocupa Par en la història de la lingüística catalana i en la influència que les seues conclusions poden tindre sobre els estudis més actuals.

7. Taula cronològica

Història	Lingüística i literatura	Alfons Par
<p>1808 Guerra del Francès</p> <p>1812 Constitució de Cadis</p> <p>1814-1820 Ferran VII, absolutisme de l'Antic Règim</p> <p>1820-1823 Trienni liberal</p>	<p>1743 <i>Grammatica Cathalana</i> de Josep Ullastra</p> <p>1796 Primera polèmica ortogràfica, en el <i>Diario de Barcelona</i></p> <p>1804 <i>Principis Generals de la Llengua Menorquina</i> d'A. Febrer i Cardona</p> <p>1814 Nova etapa del <i>Diario de Barcelona</i>, fundat el 1792 <i>Gramatica y apologia de la Llengua cathalana</i> de P. Ballot</p> <p>1821 <i>Principis Generals y Particulars de la Llengua Menorquina</i> d'A. Febrer i Cardona</p> <p>1823 <i>Gramática Catalana Predispositiva pera</i></p>	<p>Alfons Par</p>

<p>1826 Comissió de Fàbriques de Filats, Teixits i Estampats de Cotó</p> <p>1827 Guerra dels Malcontents Visita del rei Ferran a Barcelona</p> <p>1830-1833 Inici de la revolució industrial al Principat amb les primeres fàbriques amb màquines de vapor Especialització en el cotó de la indústria tèxtil</p> <p>La burgesia industrial es converteix en classe dominant i ha de fer front a les reivindicacions d'una classe obrera emergent Política de proteccionisme</p> <p>1833-1839 Primera Guerra Carlina</p> <p>1835 Extensió del moviment revolucionari europeu de 1830 per tot Espanya</p> <p>1840-1843 Espartero, regent Política lliurecanvista</p>	<p><i>la més facil Inteligència de la Española y Llatina</i> de Joan Petit i Aguilar</p> <p>1833 Restabliment de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (fundada el 1729) <i>Oda a la pàtria</i> de B. C. Aribau <i>El Vapor</i></p> <p>1836-1842 <i>Grammatik der romanischen Sprachen</i> de F. Diez</p>	<p>1826 Naixement d'Ildefons Par, pare d'Alfons</p>
--	---	---

<p>Revoltes populars i bombardeig de Barcelona Primera associació obrera: Sociedad de protección mutua de tejedores de algodón de Barcelona</p>		
<p>1840-1858 Creixement de la indústria cotonera</p>		
<p>1846-1849 Segona Guerra Carlina</p>		
<p>1847-1861 Junta de Fàbriques, propvinent de la vella Comissió de Fàbriques</p>	<p>1847 <i>Gramàtica catalana-castellana</i> de M. Pers y Ramona</p>	
<p>1848 Revolució a França Institut Industrial de Catalunya Primer ferrocarril de la Península des de Barcelona a Mataró</p>		<p>1851 Ildelfons, graduat en jurisprudència</p>
<p>1854 Partit Demòcrata Sublevació que dona pas al Bienni Progressista Enderrocament de les muralles de Barcelona</p>	<p>1853 <i>Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen</i> de F. Diez</p>	<p>1854 Ildelfons, secretari general de la Universitat de Barcelona</p>

<p>1855 Prohibició de les associacions obreres Vaga general</p>		
<p>1857 Crisi de la borsa de Barcelona</p>	<p>1857 <i>Gramática de la lengua catalana</i> de P. Estorch y Siqués</p>	
<p>1859-1860 Guerra d'Àfrica</p>	<p>1859 Restauració Jocs Florals</p>	
<p>1859-1868 Estancament de la indústria cotonera</p>		
<p>1860 Exposició Industrial i Artística de Barcelona</p>		<p>1860 Ildefons, regidor de l'Ajuntament de Barcelona</p>
	<p>1862 Aguiló fa difusió de les desinències en '-es' en els Jocs Florals</p>	
	<p>1863 <i>Ensaig de ortografia catalana</i> dels Jocs Florals</p>	
	<p>1864 <i>Estudios, sistema gramatical y crestomatia de la lengua catalana</i> d'A. De Bofarull</p>	<p>1864-1866 Ildefons, diputat provincial</p>
<p>1866 Segona crisi de la borsa, crisi econòmica general i malestar social</p>		
<p>1867 Intent insurreccional comandat per Prim, que fracassa totalment</p>	<p>1867 <i>Gramática de la lengua catalana</i> d'A. de Bofarull i A. Blanch</p>	<p>1867 Publicació de <i>Redención de los Censos enftéuticos</i> d'Ildefons Par</p>

<p>1868 Revolució liberal del setembre Represa de la indústria cotonera</p> <p>1870 Congrés Obrer de Barcelona Primera Internacional espanyola</p> <p>1870-1873 Amadeu I</p> <p>1872-1876 Tercera Guerra Carlina</p> <p>1873 Primera República</p> <p>1874 Restauració borbònica: Alfons XII</p> <p>1876 Associació Catalanista d'Excursions Científiques</p>	<p>1868 <i>Lo Gay Saber</i>, òrgan oficis dels Jocs Florals</p> <p>1871 Fundació de <i>La Renaixensa</i>, com a quinzenari (diari a partir de 1881)</p> <p>1872 Naixement de l'Ateneu Barcelonès, fruit de la fusió de l'Ateneo Catalán (1860) i del Casino Mercantil Barcelonés</p> <p>1873 <i>Compendi de gramàtica catalana, acomodada al llenguatge del dia</i> de L. Pahissa Ribas</p> <p>1874 <i>Quatre mots sobre ortografia catalana</i> de M. Milà i Fontanals</p> <p>1875 <i>Estudios de lengua catalana</i> de M. Milà Fontanals</p>	<p>1868-1870 Ildefons, diputat provincial</p> <p>1871 Ildefons, diputat provincial</p> <p>1874 Ildefons, primer tinent d'alcalde</p>
---	---	--

1878 Associació d'Excursions Catalana	1877 <i>Zeitschrift für romanische Philologie</i>	
1879 Institut de Foment del Treball Nacional, fruit de la fusió de l'Institut Industrial de Catalunya i el Foment de la Producció Nacional	1878 <i>La Veu de Montserrat</i> <i>La Publicidad</i>	1879 Naixement d'Alfons Par
1880 Primer Congrés Catalanista	1879 <i>Proyecto de ortografía catalana</i> , de la RALBL <i>Diari Català</i> , primer diari català <i>L'Esquella de la Torratxa</i>	
	1880 Setmanari socialista <i>El Obrero</i>	
	1881 Acadèmia de la Llengua Catalana <i>La Vanguardia</i> <i>La Tramontana</i> , primer periòdic anarquista en català	1881 Ildelfons, regidor de Barcelona
1882 Naixement del Centre Català	1881-1884 Primera etapa de <i>L'Avenç</i>	
1883 Segon Congrés Catalanista	1882 Primera edició, a Catalunya, del <i>Manifest Comunista</i> , de Marx i Engels, publicat a <i>El Obrero</i>	
	1884 <i>Ortografía de la lengua catalana</i> , de la RALBL <i>Gramática Histórica de las lenguas castellana y catalana</i> d'I. Farré y Carrió	

<p>1885 Presentació a Alfons XII del <i>Memorial de greuges</i></p> <p>1886 Alfons XIII, rei d'Espanya, amb la regència de Maria Cristina</p> <p>1887 Fundació de la Lliga de Catalunya</p> <p>1888 Exposició Universal de Barcelona Constitució del Partido Socialista Obrero Español i la Unió General de Treballadors</p> <p>1889 Foment del Treball Nacional Primeres exhibicions de cinema</p> <p>1890 Centre Excursionista de Catalunya, fruit de la fusió de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (1876) i de l'Associació Catalana d'Excursions (1878) Celebació, per primera vegada, del Primer de Maig com a festa del treball</p>	<p>1886 <i>Lo catalanisme</i> de Valentí Almirall <i>Canigó</i> de Jacint Verdaguer</p> <p>1888-1902 <i>Grundiss der romanischen Philologie</i>, dirigida per G. Gröber <i>Das Katalanische</i> d'A. Morel-Fatio, que a la 2a edició (1904-06) signa amb J. Saròihandy</p> <p>1889 Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana</p> <p>1889-1893 Segona etapa de <i>L'Avenç</i></p> <p>1890-1902 <i>Grammatik der romanischen Sprachen</i> de W. Meyer-Lübke</p> <p>1890-91 Campanya de <i>L'Avenç</i> per la reforma</p>	<p>1887 Ildefons, degà del Col·legi d'Advocats</p> <p>1889 Publicació de <i>Laudemios d'Ildefons Par</i></p> <p>1889-1894 (i amb tota seguretat abans d'aquesta data també) Alfons estudia als Jesuïtes</p> <p>1890 Ildefons, president de la Societat Econòmica d'Amics del País</p>
--	---	---

<p>1891 Naixement de la Unió Catalanista Fundació de l'Orfeó Català</p> <p>1892 <i>Bases de Manresa</i> Bomba contra el Foment de la Producció Nacional Estat de setge a Catalunya per esclat del terrorisme anarquista barceloní Unió Catalanista</p> <p>1893 Bomba al Liceu</p>	<p>ortogràfica</p> <p>1891 <i>Ensayo de gramática de catalán moderno</i> de P. Fabra <i>Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya</i> <i>La Veu de Catalunya</i></p> <p>1892 Inici de la secció de <i>L'Avenç</i> "La reforma lingüística" <i>La tradició catalana</i> de Torras i Bages</p> <p>1895 Discurs d'Àngel Guimerà en català a l'Ateneu Barcelonès, el primer en català en aquesta entitat <i>Anàlisis morfològich de la Llenga catalana antiga comparada ab la moderna</i> de P. J. Nonell</p>	<p>1891 Publicació de <i>Estudio juridico sobre la Institución de la Mejora</i> de Antoni Par, germà d'Alfons</p> <p>1894 Mort d'Ildefons Par Alfons comença a treballar en la indústria cotonera, en l'empresa Juan Par y C.^{ia}, amb el seu germà Joan</p>
---	--	---

<p>1896 Bomba durant la processó de Corpus Procés de Montjuïc</p> <p>1897 Assassinat de Cánovas del Castillo Desaparició de l'anarquisme organitzat, fins al 1907</p> <p>1898 Pèrdua de les colònies insulars de Cuba, Puerto Rico i les Filipines Depressió econòmica</p> <p>1899 Declaració de l'estat de guerra a Barcelona a causa de l'enfrontament entre el govern i els gremis pel "tancament de caixes"</p> <p>1900 Creació del Centre Nacional Català</p> <p>1901 Eleccions a diputats on la Lliga Regionalista obté un gran triomf a Barcelona Fundació de l'Associació Wagneriana Estrena al Liceu de <i>Il Crepuscolo degli dei</i> de Wagner</p>	<p>1896 <i>Anàlisis fonològic-ortogràfic de la Llengua catalana antiga i moderna</i> de P. J. Nonell</p> <p>1897 Reforma dels Estatuts de l'Ateneo Barcelonès <i>Cours de grammaire historique de la langue française</i> d'A. Darmesteter</p> <p>1898 <i>Contribució a la gramàtica de la llengua catalana</i> de P. Fabra <i>Gramàtica de la Llengua catalana</i> de J. Nonell <i>Lliçons familiars de gramàtica catalana</i> d'A. Tallander, pseudònim d'A. Bulbena</p> <p>1900 <i>Quatre regles de gramàtica</i> de Mn. Borra, pseudònim d'A. Bulbena</p> <p>1901 <i>Lletra de convit i Bollets del Diccionari de la Llengua Catalana</i> <i>Gramàtica etimològica catalana</i> de Marià Grandia <i>Bulleti de la Reial Acadèmia de Bones</i></p>	<p>1896 Ingrés d'Alfons al CEC</p> <p>1901 Articles al CEC: "Les montanyes" i "Una excursió a Pompei y al Vesuvi" Viatge a Itàlia Alfons, elegit secretari CEC Alfons, soci fundador de l'Associació</p>
---	---	--

<p>1902 Alfons XIII, major d'edat Vaga general Decret del ministre d'Instrucció Pública, Romanones, per l'ensenyament del catecisme en castellà Incidents greus a la Universitat de Barcelona i mobilitzacions de corporacions contra el decret</p> <p>1903 Fundació Centre Cotoner Eleccions a diputats a Corts i municipals amb un clar predomini republicà Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI)</p>	<p><i>Lletres de Barcelona</i> Creació de la Escuela Moderna de Ferrer i Guàrdia, que representa el naixement de les escoles racionalistes a Catalunya</p> <p>1902 <i>Reglas prácticas d'escriptura catalana</i> de R. Monjo y Segura</p> <p>1903 Estudis Universitaris Catalans</p> <p>1903-1913 <i>Grammaire historique de la langue française</i> de Kr. Nyrop</p> <p>1904 <i>Silabari català i Tractat d'ortografia catalana</i> de P. Fabra Setmanari <i>El Poble Català</i> <i>En Patufet</i>, primera revista infantil en català</p>	<p>Wagneriana</p> <p>1902 Excursió de Par amb el CEC a Santes Creus i Poblet Article "Una ascensió al Pich d'Aneto"</p> <p>1903 Conferències al CEC sobre teatre anterior a Shakespeare Lectura escena <i>Othello</i> al CEC Fi del període de secretaria del CEC Excursions amb el CEC a Tagament i a Montserrat</p> <p>1904 Conferència a l'AW sobre "Shakespeare" Traducció de l'escena I de l'acte IV d'<i>Othello</i> a la revista <i>Catalunya</i> Malaltia que el té apartat dos anys del món del treball</p>
---	---	--

<p>1905 Naixement de Solidaritat Catalana Estrena al Liceu de <i>I Maestri Cantori di Norimberga</i> de Wagner</p> <p>1906 Atemptat d'un català, Mateu Morral, als reis el dia del seu casament a Madrid Promulgació de la llei de jurisdiccions Centre Nacionalista Republicà</p>	<p>1906 Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana <i>La Nacionalitat catalana</i> de Prat de la Riba <i>Bréus observations amb motiu del primer congrés de la llenga catalana per Antoni Tallander, afegit un estudi sobre l'article català</i> d.A. Bulbena</p> <p>1907 Institut d'Estudis Catalans <i>Lliçons de llenga catalana literaria & tradicional</i> d' A. Bulbena <i>Gramàtica Pedagògica de la Llengua Catalana</i> de J. Bardina</p> <p>1908 <i>La Internacional</i>, setmanari</p>	<p>Par, soci de l'Ateneu Barcelonès</p> <p>1905 Par, president de l'AW</p> <p>1906 Participació de Par en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana Conferència a l'AW sobre "Poemes èpics de Shakespeare; el Forçament de Lucreça" Cartes a Mn. Alcover on diu que treballa en una gramàtica lul·liana i en la traducció de <i>Lo rei Lear</i></p>
<p>1907 Triomf de Solidaritat Catalana a les eleccions Solidaritat Obrera</p> <p>1908 Inauguració del Palau de la Música</p> <p>1909 Vaga general contra la mobilització per la guerra del Marroc Setmana Tràgica</p>		<p>1908 Publicació de <i>XXV Conferències donades a la Associació Wagneriana</i>, que recull les anteriors conferències de Par</p> <p>1909 Viatge a la Gran Bretanya, enviat pel IEC</p>

<p>1910 Confederació Nacional del Treball Unió Federal Nacional Republicana Primer aeroplà a Barcelona Aplec Excursionista Català a Poblet</p>	<p>1910 Acaba <i>Lo rei Lear</i></p>	<p>1911 Ponència "Conservació de les belleses naturals" al I Congrés Excursionista a Lleida Estada a Palma de Mallorca</p>
<p>1911 Primer Congrés Excursionista de Catalunya a Lleida</p>	<p>1911 <i>Romanisches etymologisches Wörterbuch</i> de Meyer-Lübke</p>	<p>1912 Matrimoni amb Montserrat Balcells i Bohigas Publicació de <i>Lo rei Lear</i> La Junta Directiva de la Wagneriana lliura una banda a l'Orfeó Català</p>
<p>1913 Escola Catalana d'Art Dramàtic, més tard, Institut del Teatro Nacional, Institutió del Teatre i Institut del Teatre Festival Wagner al Palau de la Música</p>	<p>1912 <i>Gramàtica de la lengua catalana</i> de P. Fabra</p>	<p>1913 Naixement del primer fill, Carles Sopar en honor de l'Orfeó Català organitzat per la Wagneriana amb motiu del Festival Wagner</p>
<p>1914 Mancomunitat de Catalunya, amb Enric Prat de la Riba com a primer president Esclat de la Primera Guerra Mundial Creixement de la indústria cotonera Estrena a Barcelona de <i>Parsifal</i></p>	<p>1913 <i>Normes ortogràfiques</i> del IEC Primers fascicles del <i>Diccionari Aguiló</i> Biblioteca Foment de Pietat Catalana</p>	<p>1914 Naixement del segon fill, Cecília</p>
	<p>1914 Inauguració de la Biblioteca de Catalunya</p> <p>1915 Acadèmia de la Llengua Catalana <i>Gramàtica de la lengua catalana</i> de T. Forteza</p>	<p>1915 Articles sobre la Gran Guerra: "Pax in terra hominibus bonae voluntatis" i "Rahonaments sobre la guerra"</p>

<p>1917 Puig i Cadafalch succeïx Prat de la Riba al capdavant de la Mancomunitat Revolucions de febrer i octubre a Rússia</p> <p>1918 Final de la Gran Guerra</p> <p>1919 Crisi econòmica mundial Reducció de l'exportació del cotó L'estructura tradicional de la indústria</p>	<p><i>Darrera paraula sobre les normes ortogràfiques de l'IEC d'A. Bulbena</i></p> <p>1916 Fundació del Foment de Pietat Catalana Promulgació de les <i>Regles ortogràfiques</i> de l'Acadèmia de la Llengua Catalana, en oposició a les del IEC <i>Gramàtica elemental de la llengua catalana</i> d'A. Rovira i Virgili</p> <p>1917 <i>Diccionari ortogràfic</i> de P. Fabra Editorial Catalana Foment de Pietat Catalana <i>Bulleti del Foment de Pietat Catalana</i> <i>Oda a Guynemer</i>, cal·ligrama de Josep M. Junoy, que representa el desvetllament de l'avantguardisme a Catalunya</p> <p>1918 <i>Gramàtica catalana</i> de P. Fabra, per encàrrec del IEC <i>Curs mitjà de gramàtica catalana</i> de P. Fabra <i>Contra la reforma lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans</i>, conferències de Miquel i Planas a l'Ateneu Barcelonès</p> <p>1919 Aparició de les "Converses filològiques" a <i>La Publicidad</i></p>	<p>1916 Naixement del tercer fill, Guillem Publicació <i>Vida de Guillem Shakespeare</i> Conferències a l'Ateneu Barcelonès sobre la vida de Shakespeare</p> <p>1917 Naixement del quart fill, Ferran</p> <p>1918 Naixement del cinquè fill, Mercè Edició del <i>Missal</i> complet en català Suport a la postura antinormista de Miquel i Planas</p> <p>1919 Representant oficial del govern espanyol, com a president del Centre Cotoner, al Congrés Mundial Cotoner de Nova Orleans</p>
--	--	--

<p>catalana basada en el tèxtil (especialment el sector cotoner) i dominada pels capitals familiars retrocedeix</p> <p>Vaga de La Canadencia</p> <p>A partir d'aquest any, utilització del locaut per part de la patronal</p> <p>Cruenta lluita social entre sindicalistes de la CNT i grups armats dels sindicats lliures i de la patronal, i forces de l'ordre</p> <p>1920 Fallida del Banc de Barcelona</p>	<p>1920 Concurs Rafael Patxot per a estudis històrics, polítics i socials, convocat per la RABLB</p>	<p>1920 Naixement del sisè fill, Josep</p> <p>Articles a <i>Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesús</i>: "Caritat immediata particular" i "Caritat, mitjançant les associacions benèfiques"</p> <p>1920-1924 Tresorer del Foment de Pietat Catalana</p> <p>1921 Moll i Par es conceixen a Sort</p> <p>Mort de la mare de Par</p> <p>Trasllat familiar al c. Rosselló, núm. 231</p> <p>1922 Naixement del setè fill, Alfons</p> <p>1923 Publicació <i>Sintaxi catalana segons los escrits de Bernat Metge</i></p> <p>Regidor de l'Ajuntament de Barcelona, des de l'1 d'octubre, amb càrrec de president de la</p>
<p>1922 Fundació d'Estat Català per Macià</p> <p>Acció Catalana</p> <p>1923 Dictadura de Primo de Rivera</p> <p>Exposició Internacional del Moble i la Decoració</p> <p>Banqué, Puigmartí i Álvarez de la</p>	<p>1922 <i>La Publicitat</i>, fruit de la transformació en català de <i>La Publicidad</i></p> <p>1923 Biblioteca Balmes d'Estudis Religiosos</p> <p>Fundació Bernat Metge</p> <p><i>Atlas lingüístic de Catalunya</i></p> <p>La RABLB sanciona unes regles</p>	

<p>Càmpa, successivament alcaldes de Barcelona amb Primo de Rivera Exili de Macià Unió Socialista de Catalunya Visita a Barcelona dels reis d'Espanya acompanyats de Primo de Rivera</p>	<p>ortogràfiques Aparició de ressenyes que comenten la <i>Sintaxi</i> al <i>BSAL</i>, al <i>BDLC</i>, a <i>The Modern Language Review</i> i a la <i>Revue de l'École des Chartes</i></p>	<p>Comissió d'Hisenda Banquet i actes protocolaris en honor als Reis d'Espanya, amb participació de l'Ajuntament en ple Tresorer Biblioteca Balmes</p>
<p>1924 Visita a Barcelona de la família reial Inauguració de Ràdio Barcelona, primera emissora estatal Il·legalització de la CNT El general Losada ocupa interinament la presidència de la Mancomunitat</p>	<p>1924 <i>Ortografia de la llengua catalana</i>, publicació de les regles ortogràfiques de la RABLB <i>Converses filològiques. Primera sèrie</i> de P. Fabra <i>Revista de Catalunya</i> Document dels intel·lectuals castellans a favor de la llengua catalana Editorial Barcino Col·lecció "Els Nostres Clàssics" Llibreria Catalònia</p>	<p>1924 Conferència "La hacienda municipal" a l'AW, que apareix al "Brusi" Publicació d'un fragment de la conferència al <i>BDLC</i>: "De catalanisme" Renúncia a la regidoria de l'Ajuntament de Barcelona, en el mes d'abril Signatura de Par de la Lletra de gratitud dels escriptors de Catalunya Aprovació per unanimitat de l'ingrés de Par a la RABLB Discurs d'entrada a la RABLB on llegeix "Notes lingüístiques y d'estil sobre les inscripcions y cartes de Catalunya anteriors al s. XIV" Secretari de la RABLB</p>
<p>1925 Desaparició de la Mancomunitat Clausura de l'Orfeó Català</p>	<p>1925 Comença la redacció del <i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i> <i>Ortografia catalana i Les principals faltes de gramàtica</i> de P. Fabra <i>Analecta Sacra Tarraconensis</i> <i>La Paraula Cristiana</i></p>	<p>1925 Naixement del vuitè fill, Miquel Conferències al CEC sobre Shakespeare Visita de Hilka i Meyer-Lübke a Par Publicació de l'article per a la <i>Zeitschrift</i> "La separació dels mots coordinats" Par es proposa ocupar-se dels escrits</p>

<p>1926 Inauguració del primer tros del Metro Transversal Fets de Prats de Molló</p> <p>1927 Federació Anarquista Ibèrica, FAI</p> <p>1928 Partit Comunista Català</p>	<p><i>Das Katalanische de Meyer-Lübke</i></p> <p>1926 Editorial Balmes <i>L'Amic de les Arts</i>, a Sitges Institució Patxot Ressenya sobre la <i>Sintaxi al Bulletin Hispanique</i></p> <p>1927 Oficina Romànica de Lingüística i Literatura <i>Exercicis de gramàtica catalana de J. Marvà</i></p> <p>1928 <i>Anuari de l'Oficina Romànica de</i></p>	<p>teòrics de Wagner Presenta al BRABL "L'ortografia del Diccionari Català-Valencià-Balear" Par, tresorer d'<i>Analecta</i>.</p> <p>1926 Recerca de material per al llibre <i>Representaciones shakespeareanas en España</i>. Viatges a Madrid A la <i>RFE</i>, estudi sobre els relatius QUI i QUE a la llengua castellana Reunions prèvies per formar l'Oficina Romànica Malaltia</p> <p>1927 RABLB "Estilística Catalana" Resposta al discurs d'entrada a la RABLB de Montoliu Membre fundador de l'OR Estada a Escornalbou, amb Eduard Toda Abandonament de secretaria de la RABLB per motius de salut Estudi sobre "Notes lingüístiques i d'estil: Lull, Arnau de Vilanova,...", per a la RABLB RABLB "Curial e Gueifa" Primera impressió de <i>Curial e Gueifa</i>, que no sortirà fins al 1933</p> <p>1928 RABLB treball al·lusiu al centenari de la</p>
--	---	---

<p>1929 Exposició Universal Exposició Internacional del Teatre Comité Regulador de la Indústria Algodonera Congrés Cotoner a Barcelona Crisi econòmica internacional</p> <p>1930 Caiguda de Primo de Rivera Bloc Obrer i Camperol</p>	<p><i>Lingüística i Literatura</i> Edicions Proa, a Badalona <i>Manifest groc</i> Adhesió de l'OR a l'homenatge a Fabra i Alcover</p> <p>1929 Festa oficial del Llibre a la RABLB</p> <p>1930 <i>Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya</i></p>	<p>mort de Moratín RABLB <i>Primeras representaciones shakespeareanas</i> Naixement del novè fill, Marta Publicació <i>Curial e Guelfa. Notes lingüístiques y d'estil</i> Ressenya de Par per a la <i>RFE</i> sobre les <i>Gesta Comitum Barcinonensium</i> Participació en el I Congrés de Lingüística Romànica a Dijon, amb Griera</p> <p>1929 RABLB "Representacions teatrals barcelonines" A la <i>RFE</i>, estudi sobre els relatius QUI i QUE a la llengua catalana Ressenya de Par a la <i>RFE</i> sobre <i>Phonétique historique du roussillonais</i> Membre del Jurat encarregat de concedir el premi al millor <i>Diccionari de Barbarismes</i>, a la RABLB Al <i>BRAE</i>, v. XVI, "Representaciones teatrales barcelonesas en el s. XVIII"</p> <p>1930 RABLB, "Flexió verbal: jo am-o" RABLB, "Los traductores de Shakespeare, miembros de la RABLB" Resposta discurs entrada RABLB de Perpiñà Conservador per a la RABLB</p>
---	--	---

<p>1931 Esquerra Republicana de Catalunya Retorn de Francesc Macià Eleccions amb el triomf d'ERC Proclamació de la República per Companys Proclamació de la República Catalana per Macià, que canvia per la instauració del Govern de la Generalitat</p>	<p>1931 <i>La forma QUE del relatiu català</i> de J. Calveras <i>Gramàtica històrica del català antic</i> d'A. Griera</p>	<p><i>Vida de Shakespeare</i> (en castellà) <i>Contribución a la bibliografía española de Shakespeare</i> AOR, "La desinència -o del indicatiu present"</p>
<p>1932 Estatut de Catalunya Primer Parlament de Catalunya Macià, president de la Generalitat Partit Comunista de Catalunya</p>	<p>1931-32 La RABLB adopta l'ortografia del IEC</p>	<p>1931 AOR, "Acotacions lingüístiques y d'estil a clàssics menors catalans" RFE, Ressenya sobre <i>The works of Pere Torroella</i></p>
<p>1933 Inauguració a Poblet del curs 33/34 de la RABLB Homenatge a l'AW de l'Associació de Música de Càmera Mort de Macià Companys, president de la Generalitat</p>	<p>1932 <i>Diccionari general de la llengua catalana</i> de P. Fabra</p>	<p>1932 RABLB, "Orígens del Romanticisme a Catalunya"</p>
<p>1933 Ressenya de Moll al <i>BDLC</i> sobre el <i>Curial</i> <i>Curso práctico de gramática catalana</i> d'E. Vallès Els Jocs Florals adopten les Normes del IEC</p>	<p>1933 Ressenya de Moll al <i>BDLC</i> sobre el <i>Curial</i> <i>Curso práctico de gramática catalana</i> d'E. Vallès Els Jocs Florals adopten les Normes del IEC</p>	<p>1933 <i>Curial e Gueifa</i>, coeditat amb Miquel i Planas Estada al Rosselló Publicació "En Toda, l'últim abat de Poblet" Publicació a CS de "Organitzem la</p>

<p>1934 Formació d'un govern de Lerrooux, amb ministres de la CEDA Proclamació de l'Estat Català de la República Federal Espanyola Estat de guerra i detenció de Companys i consellers, diputats i regidors de l'Ajuntament</p> <p>1935 Partit Obrer d'Unificació Marxista Representació de <i>Els Mestres Cantaires de Nuremberg</i> al Liceu</p> <p>1936 Victòria electoral del Frente Popular a Espanya i del Front d'Esquerres a Catalunya</p>	<p>1934 Ressenya d'Aramon a la <i>RFE</i> sobre el <i>Curial</i></p> <p>1936 Cartellisme català de la guerra Confiscació dels tallers dels diaris per</p>	<p>caritat" i "Un ric per l'amor de Déu" RABLB, "Contribució a l'Epistolari de Pau Piferrer i Fabregas " Publicació de "El Notariat i l'Autonomia de Catalunya" d'Antoni Par</p> <p>1934 <i>Examen de consciència catalanista</i></p> <p>1935 RABLB, "Esclariments sobre la introducció de l'òpera a Barcelona" <i>Shakespeare en la literatura espanyola</i> Article per a CS: "Sobre la passió d'Oberammergau, les representacions sacres y les pelegrinacions catòliques" Par mitjaner entre la RABLB i l'AW per l'administració de les obres de la Wagneriana Intervenció de Par en la consecució d'una subvenció per a la RABLB Par, soci de la Sociedad Menéndez Pelayo Viatge a Londres</p> <p>1936 <i>Representaciones shakespeareanas en España</i></p>
---	--	--

<p>Sortida de la presó de Companys Formació del Partit Socialista Unificat de Catalunya Aixecament militar, que fracassa a Catalunya, i revolta popular Olimpiada Popular Decret de Col·lectivititzacions Disminució de la producció tèxtil Inici de la Guerra Civil Espanyola</p> <p>1937 Fets de Maig</p>	<p>part de l'extrema esquerra</p> <p>1937 Publicació de <i>Shakespeare a Catalunya</i> de R. Esquerra</p>	<p>RABLB, "Dues lletres de J. Verdguer a M. Aguiló" Par, president del Centre Cotoner Afusellament de Par Publicació de la biobibliografia de Par a l'<i>AIT</i></p>
<p>1938 Ofensiva franquista sobre Catalunya</p> <p>1939 Victòria franquista i fi de la Guerra d'Espanya Prohibició de tots els partits polítics Pèrdua, a Catalunya, de l'autogovern Exili de molts republicans catalans i espanyols Començament de la Segona Guerra Mundial</p>	<p>1939 Inici de la destrucció de la personalitat lingüística i cultural de Catalunya amb la prohibició de l'ús públic de la llengua Desaparició de la premsa en català Exili de P. Fabra a França</p>	<p>1937 Afusellament de Joan Par, germà d'Alfons, i de la seua dona Carles, fill d'Alfons, mor en el bombardeig a l'Hospital de Còrdova Mort d'apendicitis d'una altra filla d'Alfons</p> <p>1938 Homenatge IT a Par: conferència de Joaquim Pena i exposició de la col·lecció d'obres relatives a Shakespeare de Par</p> <p>1939 Primera sessió de la RABLB després de la guerra amb paraules d'elogi als morts durant el conflicte, entre els quals s'inclou Alfons Par, i la celebració de misses en sufragi dels difunts Sonet de Miquel i Planas en honor al seu amic</p>

8. Referències bibliogràfiques

8.1. Obres generals

ADELL, Marc Vicent (1994). "Problemàtica de l'acusatiu preposicional en català: notes al voltant de Roís de Corella". *Miscel·lània Germà Colón, 1. ELLC, XXVIII*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 93-109.

AIT (1936-37) = *Institució del Teatre. Anuari del curs 1936-37*. Barcelona.

ALBERTÍ, Santiago (1966-1970). *Diccionari biogràfic*. Barcelona: Albertí Editor.

ALCOVER, Antoni M. (1906). "La llengua catalana té sintaxis propria", dins CONGRÉS (1906), p. 350-399.

—— (1915). "Pròleg a la Gramàtica de la llengua catalana de Tomàs Forteza", dins FORTEZA (1915), p. V-LXXXVII.

—— (1920a). "Més arbolaries del frare del segle XVII. La seua sintaxis ben catalana. Costerada an En Fabra que n'ès el gran inimich.— La desenamistat de la ruda ab la cicuta". *BDLC XI*, (Novembre-Desembre), p. 224-225.

—— (1920b). "Un mot d'amich an el Foment de Pietat Catalana". *BDLC XI*, (Novembre-Desembre), p. 258-263.

—— (1920c). "¿Jo respectar massa En Fabra? Les meues obres i escrits diuen tot lo contrari", dins *BDLC XI*, (Novembre-Desembre), p. 272-274.

—— (1920d). "Dos ròtuls catalanistes famosos per llurs circumstàncies especials.— La veu passiva en Català", dins *BDLC XI*, (Novembre-Desembre), p. 274-276.

—— (1983) [a cura de F. de B. Moll]. *Dietari de l'excursió filològica 1906*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B. (1930-1962). *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)*. Palma de Mallorca: Moll. 10 volums.

ALIER I AIXALÀ, Roger (1990). *L'òpera a Barcelona. Orígens, desenvolupament i consolidació de l'òpera com a espectacle teatral a la Barcelona del segle XVIII*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans / Societat Catalana de Musicologia.

ALIGHIERI, Dant (1974). *Divina comèdia* [versió catalana d'Andreu Febrer, a cura d'Annamaria Gallina]. Barcelona: Barcino. 6 volums.

ALSINA, Àlex. (1988-1989). "Un aspecte de la morfologia històrica catalana: la primera persona del singular del present d'indicatiu". *L&L*, 3, p. 89-119.

ALTURO, Núria (1999). *La semàntica verbal del català: la representació dels esdeveniments*. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona.

Analecta (1925) = *Analecta Sacra Tarraconensia*. Volum I. Barcelona: Biblioteca Balmes.

ANGLADE, Joseph (1921). *Grammaire de l'ancien provençal ou ancienne langue d'oc. Phonétique & Morphologie*. Paris: Éditions Klincksieck, 1977.

ANGUERA, Montserrat (1980). "Estudi de la Grammatica Cathalána de Josep Ullastra", dins ULLASTRA [1743], 1980, p. VII-LXVIII.

AOR = *Anuari de l'Oficina Romànica*.

ARAMON, Ramon [a cura de] (1930-1933). *Curial e Guelfa*. Col·lecció Els Nostres Clàssics. Barcelona: Barcino. 3 volums.

— (1934). "*Curial e Guelfa. Text del XV^{en} segle, reproduït novament del codex de la Biblioteca Nacional de Madrid, per R. Miquel i Planas ab estudis y notes del mateix y de Anfòs Par.*— Barcelona, Biblioteca Catalana, MCMXXXII [aparecido en septiembre de 1933], XLIV-584 páginas". *Revista de Filología Española*, v. XXI, p. 407-416.

ARMANGUÉ, Joan et FANARI, Silvia (1992). "El teatre anglès a Catalunya. Bibliografia de les traduccions del període 1900-1936". *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 4. *ELLC*, XXV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 143-160.

ARNAL I BELLA, Antoni (1992). "Algunes notes entorn de "La reconstrucció del llenguatge literari català", de Josep Calveras". *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 3. *ELLC*, XXIV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 257-277.

B., J. (1922-1923). "Sintaxi Catalana segons los escrits, en prosa de Bernat Metge (1398) per Anfós Par". *BSAL* XIX. Ciutat de Mallorca: Estampa d'en Guasp, p. 288.

BAB = *Bulletí del Ateneu Barcelonès*. Barcelona: Ateneu Barcelonès.

BACARDÍ, Montserrat et al. [edició de] (1998). *Cent anys de traducció al català (1891-1990)*. *Antologia*. Vic: Eumo Editorial.

BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1951). *Gramàtica històrica catalana*. Madrid: Gredos. [Citem *Gramàtica històrica catalana*. 3a ed. (en versió catalana). València: Tres i Quatre, 1994.

— (1962). *Gramàtica catalana*. Madrid: Gredos. 2 volums.

— (1964). *Llengua i cultura als Països Catalans*. 7a ed. Barcelona: Edicions 62.

— (1993). "El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana com a precedent de la normativa composicional". *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 6. *ELLC*, XXVII. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 171-185.

BALLOT, Josep Pau (1814). *Gramàtica y apología de la llengua cathalana* [a cura de Mila Segarra]. Barcelona: Alta Fulla, 1987.

BARDINA, Joan (1907). *Gramàtica Pedagògica de la Llengua Catalana*. Barcelona: Baguñá.

BARRERA, Jaume, VIADA I LLUCH, Lluís Carles i PAR, Alfons (1935). "Premio de don Enrique Pérez Capdevila". *BRABLB* XIV, p. 203-206.

BCAB = *Boletín del Centro Algodonero de Barcelona*. Barcelona: La Renaixensa.

BCEC = *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Barcelona: CEC, 1891-1938

BCRIA (1928) = *Boletín del Comité Regulador de la Industria Algodonera*. Barcelona: Puerta del Ángel, 7.

BDC = *Butlletí de Dialectologia Catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1913-1930.

BDC (1925). "PAR, A., Notes lingüístiques y d'estil sobre les inscripcions y cartes de Catalunya anteriors al segle XIV. Barcelona, 1924; 70 pàgs.", p. 74-75.

BDLC = *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*. Palma de Mallorca: Estampa de N'Amengual y Muntaner, 1901-[1936]

BELLO, Andrés (1847). *Gramática de la lengua castellana*. Madrid: EDAF, 1978.

BENOT, Eduardo (ca 1890). *Arquitectura de las lenguas*. Madrid: Juan Muñoz Sánchez, editor. 3 volums.

BERGER, P. (1931). "Chronique: Alfons Par ". *BH* XXXIII, p. 367-368.

—— (1932). "A. Par: Vida de Shakespeare". *BH* XXXIV, p. 85-87.

BFPC = *Foment de Pietat Catalana: butlletí trimestral de publicacions i obres*. Barcelona: [s.n.]

BGMB = *Boletín de la Gaceta Municipal de Barcelona*. Barcelona: Imprenta de la Casa de Caridad [1913-1931?].

BH = *Bulletin Hispanique*. Bordeaux: Feret&Fils, éditeurs.

BLASCO FERRER, Eduard (1984). *Grammatica Storica del Catalano e dei suoi dialetti con speciale riguardo all'Algherese*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

— (1985). "Les desinències de la primera persona del present d'indicatiu en català i en occità. Estudi diacrònic de morfosintaxi gal·loromànica". *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, 2. ELLC, X. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 37-87.

BOEHNE, P. J. (1982). "The coronation of Curial". *Actes del Segon Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Yale, 17-19 d'abril de 1979)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

BOFARULL, Antoni de (1864). *Estudios, sistema gramatical y crestomatía de la lengua catalana*. Barcelona: Librería de El Plus Ultra de Luis Tasso.

— (1987). *Escrits lingüístics* [a cura de Jordi Ginebra]. Barcelona: Alta Fulla.

BOFARULL, Antoni de i BLANCH, A.(1867). *Gramática de la lengua catalana*. Barcelona: Espasa Hermanos.

BOHIGAS, Pere (1936). "Notes sobre l'estructura del «Curial e Güelfa»". *EUC*, XXII. *Homenatge a Antoni Rubió i Lluch III*, p. 607-619.

— (1963). "Pompeu Fabra i la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans", dins "Pompeu Fabra, en el cinquantenari de les Normes ortogràfiques". *Serra d'Or*, 12 (desembre), p. 41-43.

BOURCIEZ, Édouard (1910). *Éléments de linguistique romane*. Paris: Klincksieck. 5ème édition révisée par l'auteur et par les soins de Jean Bourciez.

— (1926). "Sintaxi catalana". *BH*. Volum XXVIII, p. 184-186.

— (1929). "Anfós Par, *Curial e Guelfa* (Notes lingüístiques y d'estil). Biblioteca Balmes, Barcelone, 1928; in 8º de 97 pages.". *BH*. Volum XXXI, p. 277-278.

— (1934). "Curial e Guelfa. Edició crítica, ab estudis i notes de Miquel y Planas y Anfós Par". *BH*. Volum XXXVI, p. 227-229.

BRABLB = *Bolletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*. Barcelona: S. A. Horta I, E.

BRAE = *Boletín de la Real Academia Española*. Madrid: Tip. de la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.

BSAL = *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana*. Palma de Mallorca: Estampa d'en Guasp, 1905-1937.

BULBENA, Antoni (1900). *Quatre regles de gramàtica que Mossèn Borra dictà per la gent catalanesca*. Barcelona: La Catalana.

—— (1906). *Bréus observacions amb motiu del Primer Congrés de la Llenga Catalana per Antoni Tallander, afegit un estudi sobre l'article català*. Barcelona: Stampa de Francesc Badia.

—— (1907). *Lliçons de llengua catalana literaria & tradicional*. Barcelona: Imprempta d'en Francesc Badia.

—— (1915). *Darrera paraula sobre les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans per un català zelós de la llengua literaria tradicional, única escrita, en tot Catalunya, Rosselló, Valencia y Mallorques*. Barcelona: Imp. Catalonia.

CABALLÉ I CLOS, Tomás (1939). *Barcelona roja: dietario de la revolución, julio 1936-enero 1939*. Barcelona: Ed. Librería Argentina.

CABRUJA, Lluís et al. (1987). *Història del català*. Barcelona: Columna.

CADENA, Josep M. (1998). "Món editorial, premsa i radiodifusió, entre la cultura i la política", a *Història de la cultura catalana. República, autogovern i guerra (1931-1939)*, vol. IX, dirigida per Pere Gabriel. Barcelona: Edicions 62.

CALVERAS, Josep (1931). *La forma QUE del relatiu català*. Barcelona: Biblioteca Balmes.

—— (1933). *Consultes de llenguatge*. Barcelona: Biblioteca Balmes.

CALVO, Julio (1986). *Substantiu i adjectiu*. Universitat de València.

CAÑELLAS, Cèlia i TORAN, Rosa (1983). "Dels regionalistes de la Lliga a la Dictadura de Primo de Rivera". *L'Avenç*, 58 (març 1983). Barcelona: L'Avenç SA, p. 16-23.

CARRERA PUJAL, J. (1943). *Espíritu y fuerza de la industria textil catalana*. Barcelona: Fomento de la producción española.

CASANOVA, Emili (1989). "Gramàtica històrica de la llengua. A propòsit de l'evolució de la desinència de 1.ª persona del present d'indicatiu", dins *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la llengua VIII*, p. 343-357.

CASASSAS I IMBERT, Jordi (1986). *L'Ateneu Barcelonès. Dels seus orígens als nostres dies*. Barcelona: Edicions de la Magrana.

CEC (1996) = *Centre Excursionista de Catalunya. 120 anys d'història. 1876-1996* (1996). Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya.

CENDRÓS, Llorens (1676). *Gramatica cathalana, brev y clara; explicada ab molts exemples, y advertencias à part; ab lo modo de Compondrer, Repetir, Apuntar, Escriurer be, y ab las degudas lletras las Diccions, y confegirlas, y decorarlas*. Barcelona: Joseph Moyá Llibrater.

COLÓN, Germà (1978). "El perfet perifràstic català «va + infinitiu»", dins *La llengua catalana en els seus textos*. Barcelona: Curial, volum segon, p. 119-130. 2 volums.

— (1993). *El lèxic català dins la Romània*. Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana. Universitat de València.

— (1997a). "Una altra vegada «atovar» en el Curial e Güelfa", dins *Estudis de filologia catalana i romànica*. València/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 45-51.

— (1997b). "La matisació vocàlica en les desinències de 1^a i 3ª persones del present i imperfet d'indicatiu (conjugació en -ARE) a les comarques castellonenques", dins

Estudis de filologia catalana i romànica. València/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 339-346.

CONGRÉS (1906) = *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana*. Reedició facsímil de l'edició de 1908. Barcelona: Fundació II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, editorial Vicens Vives, 1986.

COROMINES, Joan (1951-1952). "Algunes lleis fonètiques catalanes", a *Estudis romànics* III (a cura d'Aramon i Serra). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 201-230.

— (1963). "Fabra, lingüista", dins "Pompeu Fabra, en el cinquantenari de les Normes ortogràfiques". *Serra d'Or*, 12, p. 38-40.

— (1971). *Lleures i converses d'un filòleg*. 3a ed. Barcelona: Club editor.

COSTA I LLOBERA, Miquel (1906). "La preposició *a* en l'acusatiu", dins CONGRÉS (1906), p. 119-123.

CS = *Catalunya Social*: Òrgan d'acció popular. Barcelona: Balmesiana.

CUENCA, M. Josep (1992-1993). "Sobre l'evolució dels nexes conjuntius en català". *L&L*, 5, p. 171-213.

CUENCA, M. Josep i M. Josep MARÍN (1998). "La gramaticalització en els connectors: de l'oral a l'escrit, dins *Actes de l'Onzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Palma de Mallorca, 8-12 setembre 1997)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 383-401.

CURET, F. (1967). *Història del Teatre Català*. Barcelona: Aedos.

DARMESTETER, Arsène (1897). *Cours de grammaire historique de la langue française*. Quatrième partie: Syntaxe. París: Librairie Ch. Delagrave.

Diario de Barcelona, 20 de enero de 1905. Barcelona: en la imprenta de la Viuda é Hijos de D. Antonio Brusi [2 d'octubre de 1876-19 de juliol de 1936].

Diari de Barcelona, 27, 28 i 29 d'agost de 1936 [continuació de *Diario de Barcelona* (22 de juliol de 1936-22 de juliol de 1937)].

Diccionari de la literatura catalana (1979) [dirigit per Joaquim Molas (1965-1971) i per Josep Massot i Muntaner (1977-1979)]. Barcelona: Edicions 62.

DIÉGUEZ SEGUÍ, Maria Àngels (1998). "La posició dels adjectius qualificatius al Llibre de Cort de Justícia de València (1279-1321)", dins *Actes de l'Onzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Palma de Mallorca, 8-12 setembre 1997)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 403-430.

DIEZ, Frédéric (1836-1842). *Grammatik der romanischen Sprachen*. Reimpressió de l'edició francesa, traduïda per A. Morel-Fatio i G. Paris (París: Librairie A. Franck, 1874-1876). Ginebra / Marsella: Slatkine Reprints/Laffitte Reprints, 1973. 3 volums.

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE TARRAGONA (1961). *Manuel de Montoliu (Homenaje póstumo)*. Tarragona: Sugrañes Hnos. Editores.

DURAN I SANPERE, Agustí (1935). "Memòria de l'acadèmic secretari Agustí Duran i Sanpere, llegida en la sessió inaugural de curs, el dia 3 de febrer del 1935", dins *BRABLB* 16 (1933-1936), p. 313-318.

ELÍAS DE MOLINS (1972). *Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes del siglo XIX*. Hildesheim/New York: Georg Olms Verlag. 2 volums.

ELLC = *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*.

D'EL MOLAR, Nolasca (1934). "CURIAL E GUELFA. Text del XV^è segle reproduït novament del codex de la Biblioteca Nacional de Madrid per R. Miquel y Planas, ab estudis y notes del mateix y de Anfòs Par. Barcelona, MCMXXXII. Un vol. de XLIV-584 pàgs. Preu: 40 pessetes", dins *Estudis Franciscans*, 46, p. 117-119.

Els Amics d'Europa. Primera serie (juliol-setembre, 1915). Barcelona / Terrassa: "La indústria" de Morral & Co.

ESPADALER, Anton (1984). *Una reina per a Curial*. Barcelona: Quaderns Crema.

ESPASA (1920) = *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*. Madrid: Espasa-Calpe.

ESQUERRA, Ramon (1937). *Shakespeare a Catalunya*. Barcelona: Publicacions de la Institució del Teatre.

Estatuts Ateneu (1897) = *Estatuts del "Ateneu Barcelonés" reformats lo 30/6/1897*. Barcelona: Ronda Universitat, 4.

Estatuts AW (1902) = *Estatuts de la Associació Wagneriana reformats en la Junta General de 1er. de juliol del any 1902*. Barcelona: Associació Wagneriana, 1902.

Estatuts AW (1906) = *Estatuts de l'Associació Wagneriana reformats en 2 de juliol de 1906*. Barcelona: Tobella i Costa, 1906.

ESTORCH I SIQUÉS, Pablo (1857). *Gramática de la lengua catalana*. Barcelona: Imprenta de los herederos de la viuda Pla.

EUC = *Estudis Universitaris Catalans*.

FABRA, Pompeu (1891). *Ensayo de gramática de catalán moderno*. Barcelona: Est. y Llib. l'Avenç de Massó y Casas.

— (1912). *Gramática de la lengua catalana*. Barcelona: Tipografia L'Avenç.

— (1918). *Gramàtica Catalana*. 7a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1933.

— (1926). *La coordinació i la subordinació en els documents de la Cancilleria catalana durant el segle XIVe*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

— (1954). *Converses filològiques*. Volum I. Barcelona: Barcino.

— (1984). *Converses filològiques*. Volum II (ed. a cura de Joaquim Rafel i Fontanals). Barcelona: Edhasa.

FABRE, Jaume i HUERTAS, Josep M. (1983). "40 alcaldes de Barcelona (1901-1983)". *L'Avenç*, 58 (març 1983). Barcelona: L'Avenç SA, p. 48-56.

FÀBREGAS, Xavier (1974). "La introducció del drama romàntic a Catalunya". *Els Marges*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, p. 45-64.

FÀBREGAS, Xavier (1979). "Notes introductòries a les traduccions catalanes de Shakespeare". *EUC*, XXIII. *Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra en el seu setantè aniversari I*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, p. 181-204.

FALUBA, Kálmán (1980). "De nou sobre els plurals en -os del català", dins *Miscel·lània Aramon i Serra II*. Barcelona: Curial, p. 179-187.

FELIU, Francesc (1997). "Contribució a l'estudi d'Alfons Par. Epistolari amb Ramon Miquel i Planas". *Miscel·lània Germà Colón*, 7. *ELLC*, XXXIV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 159-184.

FERRATER, Gabriel (1981). *Sobre el llenguatge*. Barcelona: Quaderns Crema.

FERRER I CARRIÓ, Ignasi (1884). *Gramática Histórica de las lenguas castellana y catalana*. Barcelona: Est. Tip.-Lit. de Celestino Verdaguer.

FONTANA, Josep (1988). *Història de Catalunya. La fi de l'Antic Règim i la industrialització (1787-1868)*, vol. V. Barcelona: Edicions 62.

FORTEZA, Tomàs (1915). *Gramática de la lengua catalana*. Palma de Mallorca: Escuela tipográfica provincial.

GEC = *Gran Enciclopèdia Catalana*.

GEL (1989) = *Gran Enciclopedia Larousse*. Barcelona: Planeta. 24 volums.

GEIJERSTAM, Regina af (1980). "Sobre Heredia i el bilingüisme medieval aragonès-català", dins *Actes del Cinquè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Andorra, 1-6 octubre 1979)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

GILI I GAYA, Samuel (1963). "Fabra i la filologia contemporània", dins "Pompeu Fabra, en el cinquantenari de les Normes ortogràfiques". *Serra d'Or*, 12 (desembre), p. 40-41.

- GINEBRA, Jordi (1987). Estudi preliminar, dins BOFARULL, Antoni de (1987). *Escrips lingüístics*. Barcelona: Alta Fulla.
- (1988). "Renaixença catalana i llengua occitana. A propòsit d'Antoni de Bofarull". *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Tolosa de Llenguadoc, 12-17 setembre 1988)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1991). *La 'Gramàtica Catalana' (1796-1829) de Joan Petit i Aguilar. Estudi i edició*. Tesi doctoral: Universitat de Barcelona.
- (1996). *L'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona (1761-1841)*. Maó: Institut Menorquí d'Estudis.
- GÓMEZ I FONT, Xavier (1993). "Les Metamorfosis (d'Ovidi?) en Curial i Güelfa". *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 5. ELLC, XXVI. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 71-83.
- GONZALVO I BOU, Gener (2001). *Cartes d'Escornalbou i Poblet. Un epistolari d'Eduard Toda a Agustí Duran i Sanpere (1922-1940)*. Poblet / Tàrraga: Central de Disseny Tàrraga.
- GRÀCIA, Lluïsa (1989). *La teoria temàtica*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona / Departament de Filologia Catalana / Departament de Filologia Espanyola.
- GRIERA, Antoni (1917). "L'article en català i la llengua literària", a *BDC V*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 50-60.
- (1931). *Gramàtica històrica del català antic*. Barcelona: Impremta de la Casa de Caritat.
- GUAL, Adrià (1957). *Mitja vida de teatre*. Barcelona: Aedos.
- GULSOY, Joseph (1976). "Desenvolupament de les formes del subjuntiu present". *Actes del Tercer Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Cambridge, 9-14 abril 1973)*. Oxford: The Dolphin Book, p. 27-59.

— (1988). "La -o de la primera persona de l'indicatiu present en català". *Actes del cinquè col·loqui d'estudis catalans a Nord-Amèrica*. Tampa-St. Augustine, 1987. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 43-68.

— (1993a). "Introducció". *Estudis de gramàtica històrica*. València / Barcelona: Institut Universitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 13-46.

— (1993b). "La -o de la primera persona de l'indicatiu present en català". *Estudis de gramàtica històrica*. València / Barcelona: Institut Universitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 441-448.

HANSEN, Federico (1913). *Gramática histórica de la lengua castellana*. Halle: Max Niemeyer.

IGLÉSIAS, Narcís (2001). *L'obra lingüística de Josep Calveras Santacana*. Tesi doctoral. Universitat de Girona.

IORDAN, Iorgu; MANOLIU, Maria (1972). *Manual de lingüística románica*. Madrid: Gredos.

JANÉS, Alfonsina (1983). *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*. Barcelona: Rafael Dalmau.

JEANJAQUET, Jules (1894). *Recherches sur l'origine de la conjonction "que" et des formes romanes équivalentes*. París / Leipzig / Neuchatel: H. Welter / G. Fock / Librairie Attinger Frères.

JORBA, Manuel (1983). "Actituds davant de la llengua en relació amb la Renaixença". *Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Roma, 28 setembre-2 octubre 1982)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 127-151.

— (1989). *L'obra crítica i erudita de Manuel Milà i Fontanals*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

JULIÀ I MUNÉ, Joan (1986a). *L'inici de la lingüística catalana. Una aproximació epistolar 1904-1925*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.

— (1986b). *Mossèn Antoni M. Alcover i l'Obra del Diccionari a la llum dels epistolaris de Barnils, Griera i Montoliu*. Tarragona: Diputació Provincial.

— (2000). *L'inici de la lingüística catalana: Bernhard Schädel, Mn. Antoni M. Alcover i l'Institut d'Estudis Catalans. Una aproximació epistolar, 1904-1925*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

JUNOY, Josep M. (1935). "Los estudios shakesperianos de Alfonso Par". *La Vanguardia*, 7 de juliol de 1935.

"La labor financiera del Ayuntamiento", dins *Diario de Barcelona*, 17 de febrero de 1924. Barcelona: en la imprenta de la Viuda é Hijos de D. Antonio Brusi [2 d'octubre de 1876-19 de juliol de 1936], p. 1475; 1482.

La Vanguardia. Barcelona: [s.n., 1881-1939]. 27, 28 i 29 d'agost de 1936.

La Veu de Catalunya: diari català d'avisos, noticias y anuncis. Ed. del vespre. Barcelona: [s.n.], 1901-[1917 Barcelona]: Impr. de Joan Carné. 7 de juny de 1913.

La Veu de Catalunya: 27, 28 i 29 d'agost de 1936.

LACA, Brenda (1986). "Notes per a un estudi del pleonasme pronominal". *Miscel·lània A. Badia i Margarit*, 5, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 65-88.

LAMUELA, Xavier i MURGADES, Josep (1984). *Teoria de la llengua literària segons Fabra*. Barcelona: Quaderns Crema.

LAURAND, L.(1918). "Grammaire historique latine", dins *Manuel des études grecques et latines*. Fascicule VI. Paris: Auguste Picard, éditeur.

L&L = Llengua & Literatura. Revista anual de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans/ Curial Edicions Catalanes.

LLOPIS, Arturo (1964). "Alfonso Par Tusquets. Un erudito barcelonés de Shakespeare", a *Destino*, núm. 1421, 31 de octubre de 1964.

MARTÍNEZ-GIL, Víctor (1994). "Algunes consideracions sobre l'edició de textos pre-fabrians". *Els Marges*, 50, p. 41-63.

— (1997). "Correctors i escriptors en la literatura catalana: el concepte de coautoria lingüística". *L&L*, 8, p. 189-218.

MARINER, Sebastià (1982). "Paradigma de les conjuncions adversatives en català medieval". *Miscel·lània Pere Bohigas*, 2. *ELLC*, IV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 51-65.

MASCARÓ, Joan (1984). "Gabriel Ferrater i la tradició lingüística catalana". *Els Marges*, 31, p. 21-28.

MASSOT I MUNTANER, Josep (1985). *Antoni M. Alcover i la llengua catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MENÉNDEZ PIDAL, Ramon (1925). *Manual de gramática histórica española*. Madrid: Librería general de Victoriano Suárez, 5ª edición, corregida y aumentada.

MEYER-LÜBKE, Wilhelm (1890-1901). *Grammatik der romanischen Sprachen*, Leipzig. Ed. facsímil de la traducció francesa (H. Welter, París, 1890-1906). Genève / Marseille: Slatkine Reprints / Laffitte Reprints, 1974, 4 vols.

MILÀ I FONTANALS, Manuel (1875). *Estudios de lengua catalana*. Barcelona:

MIQUEL I PLANAS, Ramon (1905). *Los Ex libris y su actual florecimiento en España: con LXXIV ilustraciones reproduciendo ejemplares antiguos españoles y extranjeros y modernos de Triadó, Riquer, Diéguez, Cornet, Renart y otros*. Barcelona: Tip. Salvat.

— (1906). "Els relatius *que* i *qui*", dins *CONGRÉS* (1906), p. 322-324.

— (1911-1914). *Bibliofilia. Recull d'estudis, observacions, comentaris y noticies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en*

particular. Il·lustrat ab 360 gravats (enquadernacions antigues y modernes, facsimils de portades, de xilografies y de manuscrits, retrats d'escriptors, exlibris, etc.), estampats en negre y en colors. Barcelona: Casa Miquel-Rius.

— (1915-1920). *Bibliofilia. Recull d'estudis, observacions, comentaris y notícies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en particular. Volum segon. Il·lustrat ab 540 gravats estampats en negre y en colors.* Barcelona. (Aquest llibre es pot consultar a la Sala de Reserva de la Biblioteca de Catalunya.)

— (1918). "Contra la Reforma Lingüística. Conferencia d'En Ramon Miquel y Planas al Atenèu Barcelonès els dies 21 y 25 d'aquest mes". Separata de *Catalana*, 13, (juny, 1918). Barcelona: Il·lustració Catalana, p. 297-356.

— (1929). *Ensayos de bibliofilia reunidos y publicados con motivo de los XXV años de vida editorial del autor.* Barcelona: Casa Miquel-Rius.

— (1939). *Sonata en tres tiempos.* Barcelona: Casa Miquel-Rius

— (1929-1950). *Spill o libre de consells de Jaume Roig. Poema satírich del segle XV.* Edició crítica acompanyada d'una notícia, notes y un repertori per R. Miquel i Planas. Barcelona: Imprenta Elzeviriana y Casa Miquel-Rius, 1929-1950. 2 volums.

MIQUEL I VERGÉS, Josep M. (1989). *La filologia catalana en el període de la decadència.* Barcelona: Editorial Crítica.

MIRACLE, Josep (1963). "La Reacció contra les Normes de l'Institut, dins "Pompeu Fabra, en el cinquantenari de les Normes ortogràfiques". *Serra d'Or*, 12 (desembre), p. 48-51.

— (1976). *Història anecdòtica de l'ortografia catalana.* Barcelona: La Paraula Viva.

— (1989). *Seguint la petja de Pompeu Fabra.* Barcelona: El Llamp.

"Missatge d'elogi i defensa de la llengua catalana que els escriptors castellans de Madrid han lliurat al president del Govern militar d'Espanya el mes de març de MCMXXIV, i Lletra de gratitut dels escriptors de Catalunya tramesa el 7 d'abril del mateix any" (1924). Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Fulls volanders.

MOLAS, Joaquim (1995). "1939, any-límit de la literatura catalana". *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Frankfurt am Main, 18-25 de setembre de 1994)*. Volum I. Barcelona: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 47-73.

MOLL, Francesc de Borja (1923-1924). "Sintaxi Catalana". *BDLC*, v. XIII, juliol-agost 1923, p. 99-105.

— (1925). "Anfós Par. Notes lingüístiques y d'estil sobre les inscripcions y cartes de Catalunya anteriors al segle XIV. Discurs d'ingrés a la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona (30 novembre de 1924). Barcelona, 1924". *BDLC*, v. XIV, gener-juny 1925, p. 90-92.

— (1926). "Per què tornam adoptar la y conjunció". *BDLC*, v. XIV, abril-setembre 1926, p. 326-329.

— (1929). "Alfonso Par, «Qui» y «que» en la Península Ibérica. En Revista de Filología Española (XIII, 337-349; XVI, 1-34, 113-147)", dins *AOR*, v. II, p. 348-349.

— (1933). "Curial e Guelfa. Text del XVè segle, reproduït novament del còdex de la Biblioteca Nacional de Madrid per R. MIQUEL Y PLANAS, ab estudis y notes del mateix y de ANFÓS PAR. Barcelona, MCMXXXII. —Un volum de XLIV-582 pàgines", dins *BDLC*, volum XV, nov. 1933, p. 174-176.

— (1961). *Un home de combat* (Mossèn Alcover). Palma de Mallorca: Moll.

— (1963). "Mossèn Alcover i Pompeu Fabra davant el problema de les Normes", dins "Pompeu Fabra, en el cinquantenari de les Normes ortogràfiques". *Serra d'Or*, 12 (desembre), p. 44-48.

- (1965). "Bernhard Schädel i els inicis de la lingüística catalana". Separata d'*Homenatge a Jaume Vicens i Vives*, volum I. Barcelona: A. Núñez, impressor, p. 95-110.
- (1982a). "La llengua de Ramon Llull", dins *Textos i estudis medievals*. Barcelona: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Fundació Congrés de Cultura Catalana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 123-163.
- (1982b). "Entre Ramon Llull i el Decameron", dins *Textos i estudis medievals*. Barcelona: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Fundació Congrés de Cultura Catalana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 233-243.
- (1991). *Gramàtica històrica catalana*. València: Universitat de València.
- MONJO I SEGURA, Rafel (1902). *Reglas prácticas d'escriptura catalana*. Barcelona: Tip. L'Avenç.
- MONTOLIU, Manuel de (1926). "Alfons Par. Sintaxi catalana". *Breviari crític* (1923-24). Barcelona: Llibreria Catalònia, p. 265-268.
- (1958). *Memorias de infancia y adolescencia*. Tarragona: Excma. Diputación Provincial de Tarragona
- (1960). *Eiximenis, Turmeda i l'inici de l'humanisme a Catalunya: Bernat Metge*. Barcelona: Alpha
- (1961a). *Un escorç en la poesia i la novel·lística dels segles XIV i XV*. Barcelona: Alpha.
- (1961b). "Autobiografía" (Discurso pronunciado con ocasión del homenaje tributado en los Salones Consistoriales, el día 30 de abril de 1957, al cumplir sus ochenta años), dins DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE TARRAGONA (1961). *Manuel de Montoliu (Homenaje póstumo)*. Tarragona: Sugrañes Hnos. Editores.
- (1962). *La Renaixença i els Jocs Florals. Verdaguer*. Barcelona: Alpha.

MONTOYA, Brauli (1990). "Coneixement i conreu de la Lingüística General als Països Catalans (1857-1937)". *Zeitschrift für Katalanistik* 3, p. 103-115.

MORAN I OCERINJAUREGUI, Josep (1994). "Jurament de pau i treva del comte Pere Ramon de Pallars Jussà al bisbe d'Urgell. Transcripció i estudi lingüístic", dins *Treballs de lingüística històrica catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p.95-117.

DE NADAL, Joaquim Maria (1965). *Memòries. Vuitanta anys de sinceritats i de silencis*. 2a edició. Barcelona: Aedos.

NADAL I FARRERAS, J. M. (1976a). "Introducció a l'estudi de les oracions completives". *Actes del Tercer Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Cambridge, 9-14 abril 1973)*. Oxford: The Dolphin Book, p. 115-140.

— (1976b). "Sintaxi abstracta i derivació: transitivitat versus intransitivitat en el català actual". *Estudios de gramática generativa* (a cura de Víctor Sánchez de Zabala). Barcelona: Labor, p. 151-193.

— (1983). "«Usar de llenguatge artificios» en el s. XVI". *Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Roma, 28 setembre-2 octubre 1982)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 89-125.

— i PRATS, Modest (1982). *Història de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62. 4a ed. 1993.

NEU-ALTENHEIMER, Irmela (1983). "Per una nova lectura dels manuscrits dels JF". *Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Roma, 28 setembre-2 octubre 1982)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 429-459.

— (1995). "La creació de la primera Acadèmia de la Llengua Catalana 1880". *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*. Volum II. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, UB / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 87-99.

- NONELL I MAS, Jaume (1895). *Anàlisis morfològich de la llènga catalana antiga comparada ab la moderna*. Manresa: Est. Tip. de Sant Josèph.
- (1896). *Anàlisis fonològich-ortogràfich de la llènga catalana antiga y moderna*. Manresa: Est. Tip. de Sant Josèph.
- (1898). *Gramàtica de la Llenga Catalana*. Manresa: Establiment Tipogràfic de Sant Josep.
- NORMES (1913) = *Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: La Novel·la Nova.
- NYROP, Kr. (1903-1913). *Grammaire historique de la langue française*. Copenhaguen: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. 4 volums.
- ORTOGRAFIA (1923) = *Ortografia de la llengua catalana per la "Reyal Academia de Bones Lletres de Barcelona"*. Barcelona: J. Prous, S. en C. (primer tiratge: octubre de 1924).
- PALAU Y DULCET, Antonio (1959). *Manual del librero hispanoamericano*. 2a ed. Barcelona: Librería Palau.
- PAR TUSQUETS, Antoni (1933). "El notariat i l'autonomia de Catalunya". *Academia de Jurisprudencia y legislación. Conferències sobre l'Estatut de Catalunya per Abadal, Anguera, Coll, Gay, Gubern, Hurtado, Maluquer, Massò, Par, Pi, Roca, Roig, Tries i Vidal*. Barcelona: Casacuberta i Coll.
- PEREA, M. Pilar (2001). *Els dietaris de les eixides filològiques de mossèn Alcover*. Manacor: Patronat de l'Escola Municipal de Mallorca.
- PERERA I PARRAMON, Joan (1986). "Contribució a l'estudi de les preposicions en el Tirant lo Blanch (primera part)". *L&L*, 1, p. 51-109.
- (1987). "Contribució a l'estudi de les preposicions en el Tirant lo Blanch (segona part)". *L&L*, 2, p. 19-66.

PÉREZ SALDANYA, Manuel (1988). *Els sistemes modals d'indicatiu i de subjuntiu*. València / Barcelona: Institut de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

— (1990). "La categoria gramatical del temps i les relacions deíctiques i anafòriques", dins *Caplletra* 8. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 117-129.

— (1998). *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica*. Universitat de València.

PÉREZ SALDANYA, Manuel i Manuel PRUNYONOSA (1987). *Elements per a una sintaxi liminar del català*. València: Eliseu Climent, editor.

PÉREZ SALDANYA, Manuel i Vicent SALVADOR (1993). "Lingüística cognitiva i llengües en contacte: el cas del futur de probabilitat en català", dins *Actes del Novè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Alacant/Elx, 9-14 setembre 1991)*. Vol. 3. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 229-245.

RAFANELL, August (1999). "Una minúcia en la història de la llengua catalana". *Estudis de filologia catalana. Dotze anys de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes. Secció Francesc Eiximenis*. Barcelona / Girona: Institut de Llengua i Cultura Catalanes / Universitat de Girona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 29-68.

RAMOS, Joan Rafael (1992). *Introducció a la sintaxi*. València: Tàndem.

— (2000). *Ésser, estar i haver-hi en català antic. Estudi sintàctic i contrastiu*. València / Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Reglament CEC (1892) = Reglament del Centre Excursionista de Catalunya. Barcelona: Portaferrissa, 21.

REGLES (1916) = ACADÈMIA DE LA LLENGUA CATALANA. *Regles ortogràfiques*. Estampa de la Renaixensa.

RIBÉ, M. (1963). *Memorias de un funcionario*. Barcelona: Marte.

RIBERA LLOPIS, Joan Miquel (1990-1991). "Per a la interpretació —literària— de la Història de Jacob Xalabín". *L&L*, 4, p. 7-37.

RIBES, M. Salomé (inèdit). *Aspectes de la Sintaxi de Bernat Metge segons Alfons Par. L'autor*. Treball d'investigació dirigit pel Dr. Amadeu Viana. Universitat de Lleida (1988).

RIGAU, Gemma (1978). "«Hi» datiu inanimat". *Els Marges*, 12, p. 99-102.

—— (1981). *Gramàtica del discurs*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona / Departament de Filologia Hispànica.

—— (1984). "De com *si* no és conjunció i d'altres elements interrogatius". *Estudis gramaticals*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona / Departament de Filologia Hispànica, p. 249-278.

—— (1989). "Prédication holistique et sujet nul". *Revue des Langues Romanes*. Vol. XCIII, núm. 2, p. 201-222.

—— (1990). "The semantic nature of some Romance prepositions". *Grammar in progress: Glow essays for Henk van Riemsdijk; Joan Mascaró and Marina Nespor (eds.)*. Vol. XCIII, núm. 2. Dordrecht: Foris, p. 363-373.

RMC (1912) = *Revista Musical Catalana*. Butlletí Mensual del Orfeó Català. Barcelona: Orfeó Català, 1904-1990. Volum IX.

RIQUER, Borja de i CULLA, Joan B. (1989). *Història de Catalunya. El franquisme i la transició democràtica (1939-1988)*, vol. VII. Barcelona: Edicions 62.

RIQUER, Martí de (1959) (ed.). *Obras de Bernat Metge*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

RIQUER, Martí de; COMAS, Antoni; MOLAS, Joaquim (1964). *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Ariel. 4a edició (1984). 11 volums.

ROCA, Joseph M.^a (1924). "Resposta", dins *Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemniat recepci3 p3blica de D. Anf3s Par y Tusquets el dia 30 de novembre de 1924*. Barcelona: Imp. de la Casa de Caritat, p. 59-70.

RODERGAS, Josep (1951). *Semblançat i bibliografia de R. Miquel y Planas*, dins *Spill o libre de consells de Jaume Roig. Poema satirich del segle XV. Edici3 cr3tica acompanyada d'una noticia, notes y un repertori per R. Miquel i Planas*. Barcelona: Imprenta Elzeviriana y Casa Miquel-Rius, 1929-1950.

ROVIRA I VIRGILI, Antoni (1916). *Gramàtica elemental de la llengua catalana*. Barcelona: Llibreria Espanyola.

RUAIX I VINYET, Josep (1979). *El català en fitxes/3. Lèxic i estilística*. Moià: Ruaix, 1983 (2a edici3, corregida).

— (1985). *El català/2. Morfologia i sintaxi*. Moià: Ruaix.

RUBI3 I BALAGUER, Jordi (1984). *Hist3ria de la literatura catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 3 volums.

SADERRA, Joseph (1919). *Les Normes de l'Institut. Cartes obertes al Dr. Antoni M.ª Alcover*. Olot: Impremta de Ramon Bonet.

SÀINZ, Pedro et al. (1924). *Missatge d'elogi i defensa de la llengua catalana que els escriptors castellans de Madrid han lliurat el President del Govern militar d'Espanya el mes de març de 1924 i Lletra de gratitud dels escriptors de Catalunya tramesa el 7 d'abril del mateix any*. Barcelona: Arxiu Hist3ric de la Ciutat de Barcelona. Fulls volanders, any 1924.

SALVADOR, Vicent (1996). "Fraseologia del «com»", dins *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Frankfurt am Main, 18-25 de setembre de 1994)*. Volum III. Barcelona: Associaci3 Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 355-380.

SÁNCHEZ I FERRÉ, P. (1985). *La lògia Lealtad, un exemple de maçoneria catalana (1869-1939)*. Barcelona: Alta Fulla.

— (1993). *La Maçoneria en la societat catalana del segle XX: 1900-1947*. Barcelona: Edicions 62.

SANCHIS GUARNER, Manuel (1980). *Aproximació a la història de la llengua catalana*. Estella: Salvat Editores, S. A.

SANCHO CREMADES, Pelegrí (1995). *La categoria preposicional*. Universitat de València.

SANSONE, Giuseppe (1963). "Medievalismo del «Curial e Güelfa»", dins *Studi di filologia catalana*. Bari, p. 203-242.

SARAGOSSÀ, Abelard (1994). *Els predicatius i les categories sintàctiques*. Universitat de València.

— (1999). "Introducció al concepte «adjectius possessius», i aplicació de la teoria al retrocés de la forma *llur* i de les formes contractes", dins *Actes de l'Onzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Palma de Mallorca, 8-12 setembre 1997)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 205-231.

SARRIÓN RAMIRO, Rosa (1989). "Dues polèmiques al voltant de la normativa catalana". *Miscel·lània Joan Fuster*. Volum I. Barcelona: Universitat de València/Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 375-389.

SEGARRA, Mila (1984). "Reflexions sobre la normativa sintàctica actual". *Problemàtica de la normativa del català: Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 13-37.

— (1985a). *Història de la normativa catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1987.

— (1985b). *Història de l'ortografia catalana*. Barcelona: Empúries.

— (1987). "Pròleg a Gramática y apología de la llengua catalana de Josep Pau Ballot", dins *BALLOT, Josep Pau (1814)*, p. 5-62.

— (1988). "L'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i l'ortografia catalana". *Studia in Honorem professor Martí de Riquer*. Barcelona: Quaderns Crema, p. 151-175.

— (1989). "Pròleg a La filologia catalana en el període de la decadència de Josep M. Miquel i Vergés", dins *MIQUEL I VERGÉS, Josep M. (1989)*, p. 7-49.

"Segon Manifest del Comité d'Amics de la Unitat Moral d'Europa", dins *Els Amics d'Europa*, 1, 11/07/1915.

SOBREQUÉS, Jaume (1991). "Vida i institucions polítiques", a *Història de Barcelona VII*. Barcelona.

Société de Linguistique Romane (1925). *Revue de Linguistique Romane I*. Paris: Honoré Champion.

SOLÀ, Joan (1972-1973). *Estudis de sintaxi catalana*. Barcelona: Edicions 62. 3a ed. 1980. 2 volums.

— (1973). "La concordança del participi passat en català". *In memoriam Carles Riba (1959-1969)*. Barcelona: Institut d'Estudis Hel·lènics / Ariel, p. 391-416.

— (1976). *A l'entorn de la llengua*. 2a edició. Barcelona: Laia, 1984.

— (1977). *Del català incorrecte al català correcte*. Barcelona: Edicions 62.

— (1980). "El català que ara es parla", dins *L'Avenç*, 47, p. 351-358.

— (1987). "L'obra de Jaume Nonell", dins *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, 6. *ELLCC*, XIV. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 231-241.

SOLÀ, Joan i RICO, Albert (1995). *Gramàtica i lexicografia catalanes: síntesi històrica*. València: Universitat de València.

Solidaritat Obrera. 27, 28 i 29 d'agost de 1936.

TALLANDER, Antoni [pseudònim d'Antoni Bulbena] (1898). *Lliçons familiars de gramàtica catalana*. Barcelona: La Acadèmica.

TERMES, Josep (1987). *Història de Catalunya. De la Revolució de setembre a la fi de la Guerra Civil (1868-1939)*, vol. VI. Barcelona: Edicions 62.

TORRENT-LENZEN, Aina (1996). "Una nova directriu dins la recepció de l'obra de Pompeu Fabra", dins *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Frankfurt am Main, 18-25 de setembre de 1994)*. Volum III. Barcelona: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 127-139.

TRIADÓ I MAYOL, Josep (1906). *Primer llibre d'ex-libris d'en J. Triadó, text d'en Ramon Miquel y Planas*. Barcelona: Imp. Elzeviriana.

ULLASTRA, Josep (1743). *Grammatica cathalana* (ed. crítica a cura de Montserrat Anguera). Barcelona: Biblograf (1980).

VALLÈS, Emili (1906). "Perquè 'l Congrés se fica tant en la defensa de la Sintacsi?", dins CONGRÉS (1906), p. 309-313).

— (1915). *Lliçons de gramàtica catalana, seguint les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: Edició Baixarías.

— (1929). "«CURIAL E GUELFA». NOTES LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL, per Anfòs Par. Biblioteca lingüística de l'Oficina Romànica. Vol. I. Biblioteca Balmes. Barcelona, 1928", dins *La Paraula Cristiana*, 9, p. 532-534.

VIANA, Amadeu (1990). "La sintaxi de la conjugació en català", dins *Caplletra* 8. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 81-105.

VOSSLER, Karl (1963). *Filosofia del lenguaje* (traducció i notes d'Amado Alonso i Raimundo Lida). Buenos Aires: Losada (4a edició).

W. J. E. (1924). "Minor Notices". *The Modern Language Review* XIX. Cambridge: Modern Humanities Research Association.

WHEELER, Max W. (1971-1975). "*Estar i anar amb gerundi en Tirant lo Blanc i en Curial e Guelfa*". *Estudis Romànics* XVI. Institut d'Estudis Catalans, p. 21-47.

— (1995). "La primera persona del present d'indicatiu, pot haver-hi més a dir-ne?". *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*. Volum II. Barcelona: Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 411-425.

YEBRA, Joan-Lluís de (1986). *Els Ex-libris dibuixats per Josep Triadó y Mayol*. Tesi doctoral dirigida per Santiago Alcolea. Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona.

8.2. Obra d'Alfons Par

PAR, Alfons (1902a). "Les montanyes". *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Volum 12, p. 173-181.

— (1902b). "Excursió a Pompei i al Vesuvi". *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Volum 12, p. 204-209.

— (1902c). "Una ascensió al pich de Aneto". *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Volum 12, p. 228-237.

— (1904). "Othello. Quart acte, primera escena". *Catalunya*, maig 1904, p. 5.

— (1908a). "Shakespeare". *XXV Conferències donades a la Associació Wagneriana (1902-1906)*. Barcelona: Associació Wagneriana, p. 157-191.

— (1908b). "Poemes èpics de Shakespeare: El forçament de Lucreça". *XXV Conferències donades a la Associació Wagneriana (1902-1906)*. Barcelona: Associació Wagneriana, p. 469-492.

- (1911). "Conservació de les belleses naturals", a *Deliberacions del Primer Congrés Excursionista Català reunit a Lleyda los dies 24, 25 y 26 de juny del any 1911 y relació dels actes celebrats en honor dels congressistes*. Lleida: Sol y Benet, p. 173-180.
- (1912). *Lo rei Lear. Tragedia de Guillem Shakespeare feelment arromançada en estil de catalana prosa per Anfòs Par. Ab notes explicatives dels mellors comentaristes anglesos y estudis crítics del traductor*. Barcelona: Associació Wagneriana.
- (1915a). "Pax in terra hominibus bonæ voluntatis", dins *Els Amics d'Europa*, 5 (juliol-setembre). Barcelona / Terrassa: "La industria" de Morral & Co., p. 17-19.
- (1915b). "Rahonaments sobre la guerra", dins *Els Amics d'Europa*, 8 (juliol-setembre). Barcelona / Terrassa: "La industria" de Morral & Co., p. 33- 35.
- (1916a). *Vida de Guillem Shakespeare. BAB 6* (abril-juny). Volum I (1915-1917). Barcelona: Ateneu Barcelonès, p. 225-252.
- (1916b). *Vida de Guillem Shakespeare* (continuació). *BAB 7* (juliol-setembre). Volum I (1915-1917). Barcelona: Ateneu Barcelonès, p. 287-307.
- (1916c). *Vida de Guillem Shakespeare segons les millors biografies angleses i compte habut dels darrers documents desaxrivats*. Barcelona: Llibreria Verdager.
- (1920a). "Caritat immediata particular". *Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesús*. Any XXVIII. Barcelona: Foment de Pietat Catalana, núm. 352 (octubre), p. 501-507.
- (1920b). "Caritat, mitjançant les associacions benèfiques". *Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesús*. Any XXVIII. Barcelona: Foment de Pietat Catalana, núm. 353 (novembre), p. 558-566.
- (1923). *Sintaxi Catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge*. Halle: Verlag von Max Niemeyer.
- (1923-1924). "Sintaxi catalana". *BDLC XIII*, p. 138-139.

— (1924a). "Notes lingüístiques y d'estil sobre les inscripcions y cartes de Catalunya anteriors al segle XIV", dins *Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemnia recepció pública de D. Anfòs Par y Tusquets el dia 30 de novembre de 1924*. Barcelona: Imp. de la Casa de Caritat.

— (1924b). "La hacienda municipal". *Diario de Barcelona*, 20, 21, 22, 23, 26, 27 i 28 de febrer de 1924.

— (1924c). "De Catalanisme". *BDLC XIII*, gener-abril 1924, p. 238-240.

— (1924d). "Carta de renúncia de Par com a regidor de l'Ajuntament". *BGMB 14* (any XI), 10/04/1924, p. 250-251.

— (1925-1926). "L'ortografia del «Diccionari Català-Valencià-Balear» de Mn. Antoni M.ª Alcover", *BRABL XII-XIII*, p.423-425.

— (1925). "Separació de mots coordinats". *Zeitschrift für Romanische Philologie*. Halle: Verlag von Max Niemeyer, p. 83-86.

— (1926). "«Qui» y «que» en la Península Ibérica, I. En castellano". *Revista de Filología Española*, tomo XIII, p. 337-349.

— (1927). *Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemnia recepció pública de D. Manuel de Montoliu. Resposta de Don Anfòs Par (26-VI-1927)*. Barcelona: Casa de Caritat, p.41-46.

— (1928a). "«Curial e Guelfa». Notes lingüístiques y d'estil". Barcelona: *AOR I*, p. 119-150.

— (1928b). *Curial e Guelfa. Notes lingüístiques y d'estil*. Barcelona: Biblioteca Balmes.

— (1928c). "BARRAU-DIHIGO, L., y MASSÓ TORRENTS.— *Cròniques Catalanes, II: Gesta Comitum Barcinonensium*.— Barcelona, 1925, LXXIII + 167 pàgs. (Fundació

Concepció Rabell y Cibils, sota la direcció del Institut d'Estudis Catalans)". *Revista de Filología Española*, XV, p. 401-405.

— (1929a). "«Qui» y «que» en la Península Ibérica, II. En el dominio catalán". *Revista de Filología Española*, tomo XVI, p. 1-34.

— (1929b). "«Qui» y «que» en la Península Ibérica, II. En el dominio catalán" (*Continuación*). *Revista de Filología Española*, tomo XVI, p. 113-147.

— (1929c). "Representacions teatrals barcelonines en 1729". *BRABL XIV-XV (1929-1932)*, p. 156-157.

— (1929d). "Representaciones teatrales en Barcelona durante el siglo XVIII". *Boletín de la Real Academia Española*, volum XVI. Madrid, p. 326-346; p. 492-513; p. 594-614.

— (1929e). "FOUCHÉ, PIERRE.— *Phonétique historique du roussillonnais*, Toulouse, E. Privat, 1924, XXX·318 págs.". *Revista de Filología Española*, XVI, p. 402-412.

— (1930a). *Vida de Shakespeare*. Barcelona: Publicaciones del Instituto del Teatro Nacional.

— (1930b). *Contribución a la bibliografía española de Shakespeare*. Barcelona: Publicaciones del Instituto del Teatro Nacional.

— (1930c). *Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemne recepció pública de Joan Perpiñà y Pujol el dia 15 de juny de 1930. Contestació de n'Anfòs Par y Tusquets*. Barcelona: La Renaixença, p. 35-38.

— (1930d). "La desinència –o del indicatiu present". *AOR III*, p. 169-176.

— (1931a). "Acotacions lingüístiques y d'estil a clàssichs menors catalans". *AOR IV*, p. 171-187.

— (1931b). "«Qui» y «que» en la Península Ibérica, III. (Conclusión). En aragonés". *Revista de Filología Española*, tomo XVIII, p. 225-234.

- (1931c). "BACH Y RITA, P.— *The works of Pere Torroella*.— New York, Instituto de las Españas en los Estados Unidos, 1930, XX-332 págs.". *Revista de Filología Española*, tomo XVIII, p. 397-399.
- (1931d). "*Qui*" y "*que*" en la Península Ibérica. Madrid: Imprenta de la Librería y Casa editorial Hernando (S.A.).
- (1932a). *Curial e Guelfa. Text del XV^{en} segle reproduhit novament del Codex de la Biblioteca Nacional de Madrid per R. Miquel y Planas ab estudis y notes del mateix y de Anfòs Par*. Barcelona: Biblioteca Catalana.
- (1932b). "Shakespeare y el folklore espanyol". *Miscelánea filológica dedicada a D. Antonio Mª Alcover*. Palma de Mallorca: Círculo de Estudios.
- (1933a). "En Toda, l'últim abat de Poblet". *Poblet. Recull d'escrits pobletans en Commemoració íntima del Cinquantenari editorial del Llibre Poblet*, recorts de la Conca de Barberà de *Eduard Toda Güell. 1883-1933*. Barcelona: La Renaixença, p. 103-104.
- (1933b). "Organitzem la caritat". *CS*. Volum XIII, 612, p. 280-281.
- (1933c). "Un ric per l'amor de Déu!". *CS*. Volum XIII, 631, p. 595-596.
- (1934). *Examen de consciencia catalanista*. Separata de *La Revista*, desembre de 1933.
- (1935a). *Shakespeare en la literatura española*. Barcelona: Biblioteca Balmes. 2 volums.
- (1935b). "Sobre la passió d'Oberammergau, les representacions sacres y les pelegrinacions catòliques". *CS*. Volum XIX, 724, p. 527-529.
- (1936). *Representaciones shakespearianas en España*. Barcelona: Biblioteca Balmes. 2 volums.

9. Annexos

9.1. Annex 1

9.1.1. Índex de revistes de l'OR

Informació extreta de l'AOR III (1930), 412.

Analecta Sacra Tarraconensia.— Barcelona.

Archivo Ibero-Americano.— Madrid.

Archivum Romanicum.— Ginebra.— Florencia.

Boletín de la Real Academia de Buenas Letras.— Barcelona.

Boletín de la Real Academia de la Historia.— Madrid.

El Bon Pastor.— Barcelona.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura.— Castelló de la Plana.

Bulletin Hispanique.— Bordeaux.

Bulletí de la Biblioteca de Catalunya.— Barcelona.

Ciutat.— Manresa.

Cultura Valenciana.— València.

Estudis Franciscans.— Barcelona.

Estudis Universitaris Catalans.— Barcelona.

La Nova Revista.— Barcelona.

La Paraula Cristiana.— Barcelona.

Razón y Fe.— Madrid.

Revista de Catalunya.— Barcelona.

Revista de Filología Española.— Madrid.

Revista Jurídica de Catalunya.— Barcelona.

Revue de Linguistique Romane.— París.

Romania.— París.

Zeitschrift für Romanische Philologie.— Halle.

9.1.2. Servei de revistes de l'Ateneu

Informació extreta del *Butlletí del Ateneu Barcelonès* 6 (abril-juny). Volum I (1915-1917). Barcelona: Ateneu Barcelonès, p. 253-258. Entre totes les publicacions, només hem seleccionat les que tenen a veure amb el món de la filologia o la literatura, però n'hi ha d'altres que també hauríem pogut esmentar per la seua vinculació amb Par, com el butlletí del CEC, la *Revista Musical Catalana*, o *El Trabajo Nacional*, òrgan del Fomento del Trabajo Nacional.

Athenæum (The). (*Journal of English and Foreign Literature, Science, the Fine Arts, Music and the Drama.*) — London.

Bibliofilia. (*Recull d'estudis, observacions, comentaris y notícies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en particular, publicat per R. Miquel y Planas.*) — Barcelona: Llibrería Verdaguer; Rambla del Mig, 5.

Bibliographie de la France. (Journal Général de l'Imprimerie et de la Librairie, publié sur les Documents fournis par le Ministère de l'Interieur.) — Paris; Boulevard Saint-Germain, 17.

Bibliothèque de l'École des Chartes. (Revue d'érudition consacrée spécialement à l'étude du moyen âge.) — Paris; Auguste Picard, Rue Bonaparte, 82.

Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. — Plaza del Rey, 14.

Boletín de la Real Academia Española. — Madrid; Tipografía de la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana. — Mallorca, Estampa d'Amengual y Muntaner.

Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana. — Palma; Sant Bernat, 5.

Bulletí de Dialectologia Catalana. (Publicat per les Oficines del Diccionari General de la Llengua Catalana.) — Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Palau de la Diputació.

Bulletin de Dialectologie Romane. (Suplement de la Revue de Dialectologie Romane.) — Cöthen (Anhalt). Verlag von Otto Schulze.

Bulletin Hispanique. (Publication des Annales de la Faculté des Lettres de Bordeaux et des Universités du Midi.) — Bordeaux: Feret et Fils, Éditeurs; 9, rue Grassi.

Critica (La). (Rivista de Letteratura, Storia e Filosofia.) — Bari, Laterza & Figli, Editori.

Estudios Franciscanos. (Revista dirigida por los Padres Capuchinos.) — Sarrià (Barcelona).

Lectura (La). (Revista de ciencias y de artes.) — Madrid; Paseo de Recoletos, 25.

Revista de Filología Española. (Publicada por el Centro de Estudios Históricos.) — Madrid; Paseo de Recoletos, 20.

Revista dels Estudis Universitaris Catalans. — Barcelona; carrer del Bisbe, 2.

Revue de Dialectologie Romane. — Cöthen (Anhalt). Verlag von Otto Schulze.

Revue des Langues Romanes. — Societé des Langues Romanes, Montpellier.

Revue Hispanique. (*Recueil consacré à l'étude des langues, des littératures et de l'histoire des pays castillans, catalans et portugais.*) — New York: The Hispanic Society of America; Audubon Park, West 156 th Streed. Paris: Librairie C. Klincksieck; Rue de Lille, 11.

Revue Philosophique de la France et de l'Étranger. — Paris: Librairie de Félix Alcan; 108, Boulevard Saint-Germain.

9.2. Annex 2

9.2.1. Missatge d'elogi i defensa de la llengua catalana

Missatge d'elogi i defensa de la llengua catalana que els escriptors castellans de Madrid han lliurat el President del Govern militar d'Espanya el mes de març de 1924.

EXCMO. SR. PRESIDENTE DEL DIRECTORIO MILITAR:

Los abajo firmantes, escritores en lengua castellana, que sentimos profundamente los merecimientos históricos de nuestro idioma y que apreciamos en todo su valor como insuperable vehículo para la difusión del pensamiento a través del mundo civilizado, nos dirigimos respetuosamente a V. E. para expresarle nuestro sentir con ocasión de las medidas de gobierno que por razones políticas se han tomado acerca del uso de la lengua catalana.

Es el idioma la expresión más íntima y característica de la espiritualidad de un pueblo, y nosotros, ante el temor de que esas disposiciones puedan haber herido la sensibilidad

del pueblo catalán, creando para lo futuro un abismo de rencores imposible de salvar, queremos, con un gesto fraternal, ofrecer a los escritores de Cataluña la seguridad de nuestra admiración y de nuestro respeto para el idioma hermano.

El simple hecho biológico de la existencia de una lengua, obra admirable de la naturaleza y de la cultura humana, es algo siempre acreedor al respeto y a la simpatía de todos los espíritus cultivados.

Nosotros debemos, además, pensar que las glorias de Cataluña son glorias españolas, y que los títulos históricos más altos que podemos presentar para ser considerados como potencia mediterránea se los debemos, en gran parte, al pueblo catalán, que hizo de la Barcelona medieval un emporio de riqueza capaz de competir con las repúblicas italianas, que creó una cultura admirable, que supo dar leyes de mar y cuya lengua inmortal resonó entre el fragor de las batallas ante las ruinas sagradas del Partenón, y sirvió para que en ella hablara por vez primera la filosofía nacional por boca de Raimundo Lulio, y fuesen cantadas las efusiones místicas del amor humano en los versos imperecederos de Ausias March.

El renacer de las literaturas regionales, que se produce como una de las consecuencias de la ideología romántica, hizo florecer en Cataluña una literatura a la que pertenecen autores como Verdaguer y Maragall, que son primeras figuras de la literatura española del siglo XIX.

Y nosotros no podemos tampoco olvidar que de Cataluña hemos recibido altísimas pruebas de comprensión y cariño, hasta el punto de que un insigne patriota catalán, amante fervoroso de la tradición española, el gran Milá y Fontanals, abrió con llave de oro el oscuro arcano de las manifestaciones artísticas más genuinas y características del pueblo castellano.

Creemos cumplir un deber de patriotismo diciéndole a Cataluña que las glorias de su idioma viven perennes en la admiración de todos nosotros y que serán eternas mientras exista en España el culto del amor desinteresado a la belleza.

Madrid, marzo de 1924.

Pedro Sáinz, E. Gómez de Baquero, A. Bonilla San Martín, Gregorio Marañón. Angel Ossorio y Gallardo, Pedro Mata, Antonio Jaén, Tomás Borrás, Angel Herrera, Jaime Torrubiano Ripoll, R. Menéndez Pidal, Alvaro de Albornoz, Concha Espina, Augusto Barcia, V. García Martí, Conde de Vallengano, José Ortega y Gasset, Miguel Herrero, Luis de Zulueta, Domingo Barnés, Francisco Vighi, Pedro de Répide, León de las Casas, Joaquín Belda, José G. Alvarez Ude, Luis Giménez de Asúa, Luis Ruiz Contreras, Félix Lorenzo, Fabián Vidal , Gabriel Maura, Vicente Machimbarrena, Gregorio Martínez Sierra, Lorenzo Barrio y Morayta, Andrés González Blanco, José Toral, Luis Araujo Costa, Mercedes Gaibrois de Ballesteros, Fernando de los Ríos, Azorín, Manuel Pedroso, Luis Bello, José Mª Sacristán, Cristóbal de Castro, José Giral, Melchor Fernández Almagro, Ramón Gómez de Laserna, Manuel Bueno, Antonio Espina, Antonio Zozaya, F. García Lorca, F. Rivera Pastor, Alberto Insúa, Honorato Castro, Luis de Tapia, Luis Araquistain, Gustavo Pittaluga, E. Paúl Almarza, Juan de la Encina, José García Mercadal, Angel Lázaro, Bernardo Acha, Artemio Precioso, F. Escrivá, José Gutiérrez Solana, Jacinto Grau, Juan Pujol, José Ruiz Castillo, P. de Ciria Escalante, José Albiñana, Dr. García del Real, Gabriel Franco, Salvador Pascual, Eduardo Ortega Gasset, Carlos Pereira, Juan Guixé ,Leopoldo Bejarano, José Canalejas, Guillermo de la Torre, M García Cortés, Adolfo A. Buylla, P.A. Balbontín, Isaac del Vando-Villar, Cayetano Alcázar, Mauricio Paraíso, Rafael Urbano, Julio Cañada, Antonio Guisasola, Antonio Dubois, José Sánchez Rojas, José Antón, F. Madariaga, Luis de Hoyos Sáiz, Hipólito Jimeno, Luis G. Bilbao, Andrés Ovejero, Manuel Azaña, Claudio Sánchez Albornoz, Condé de las Navas, Luis Palomo, F. Arévalo Salto, Luis G. Urbina, Luis G. Andrade, F.de Bustamante, A. Pérez Serrano, Tommás Elorrieta, Manuel Hilario Ayuso, Eduardo Barriovero, Manuel Antón, J. Jordán de Urries, Juan Hurlado, Ramón Pérez de Ayala, J. Villalba, Alvaro Calvo, Marqués de Lozoya, Angel Torres de Alamo, Francisco de Viu, Luis Fernández Adravín y Alberto Marín Alcalde.

9.2.2. Lletra de gratitud dels escriptors de Catalunya

Lletra de gratitud dels escriptors de Catalunya tramesa el 7 d'abril del mateix any

CASTELLANS AMICS:

Havem llegit el Missatge en elogi i defensa de la llengua catalana que heveu dirigit al President del Directori militar d'Espanya. L'elogi és complert. La defensa és oportuna i suficient; dins els moments actuals, ens basta. Els Generals del Directori, si són espanyols, dins l'ampla accepció del mot, han d'haver sentit una emoció profunda, llegint i pesant la vostra paraula assenyada, càlida i fecunda, sobretot quan els dieu que *"és l'idioma l'expressió més íntima i característica de l'espiritualitat d'un poble, i que "vosaltres" davant la temor que aquestes disposicions — les preses pel Govern per raons polítiques sobre l'ús de la llengua catalana— puguin haver ferit la sensibilitat del poble català, creant per a l'avenir un abisme de rancúnies impossible de salvar, voleu, amb un gest fraternal, oferir als escriptors de Catalunya la seguretat de la vostra admiració i del vostre respecte a l'idioma germà"*.

Aquesta paraula vostra, precisa i entusiasta, ha d'haver colpit el cor i la intel·ligència dels generals del Directori. *Homo sum*, haurà pensat també cadascú d'ells, *humani nihil a me alienum puto*. I aquest sentiment i aquesta idea els decantarà a la benevolença, i àdhuc a la justícia envers la llengua catalana; envers els que la parlen, l'escriuen, i l'estimen. No desesperem que sia així.

L'elogi de la llengua castellana no cal fer-lo ací. Vosaltres, en el bon Missatge, feu bella memòria de l'obra d'En Milà i Fontanals, dient d'ell *"que va obrir amb clau d'or l'obscur arcà de les manifestacions artístiques més genuïnes i més característiques del poble castellà"*. En Milà i Fontanals simbolitza la participació dels catalans en la cultura castellana. I ha fet escola. Nosaltres, doncs, per fortuna de Castella, no havem de fer ací l'elogi i la defensa de la llengua vostra. Tothom l'elogia. Ningú no l'ataca.

Altrament, passi el que passi, castellans amics, tantes gràcies. La gratitud ha d'ésser virtut catalana. Ara que ens lleu, doncs, donem-ne exemple als nostres compatricis.

Tanmateix, un prec, castellans amics. Vosaltres, intel·lectuals de Castella, que il·lumineu l'esperit del vostre poble, digueu, si us plau, als governants espanyols, ja que els teniu ben a la vora, que a la fórmula política que ens apliquen ells: *Sotmeteu-vos i us donarem ço que mereixeu*, oposem, els catalans, la fórmula: *Siau justos amb nosaltres i serem amics*.

Sia el bon Missatge la clau d'or que obri la capsula on és guardada la llibertat de la llengua catalana. Emperò la llibertat sencera, no amb capitis diminutio. A l'Escola, a la Universitat, als Tribunals, a tot arreu : la llibertat mateixa que teniu vosaltres per emprar la vostra llengua. Vindrà un temps que així serà. Vindrà d'en mica en mica o tot d'un cop. Ara com ara, tot està en mans del Directori.

SIA EL BON MISSATGE LA CLAU D'OR.

Que Déu hi faci més que nosaltres.

Castellans amics, adéu-siau.

Barcelona, 28 de març de 1924.

Angel Guimerà, Apeles Mestres, Santiago Rusiñol, Joaquim Ruyra, Víctor Català, Josep Pin y Soler, Joan Llongueras, Joan Garriga Massó, Pere Aldabert, Ignasi Iglesias, Joaquim Casas-Carbó, Alexandre Font, Josep Mª Roca, Ernest Moliné y Brasés, Rosend Serra, Narcís Oller, Pere Corominas, Lluís Via, J. Cugat Figuerola, Feliu Elias (Apa), Francesch Matheu, Joan Mª Guasch, P. Palau G. de Quijano, Alexandre Cortada, Ignasi de L. Ribera-Rovira, Regina Opisso de Llorens, Mossèn Anton Navarro, Joan Ruiz i Porta, Ramon Serra Toneu, Bonaventura Bassegoda, Llorenç Sampera, Prudenci Bertrana, Josep Elias i Juncosa, Pompeu Crehuet, Gabriel Alomar, Joaquim Cabot, Emili Junoy, Lluís Ferrer Bàrbara, Celestina Vigneaux de Corominas, Juan Barco, Narcisa Freixas, Joan Burgada i Julià, Joan G. Junceda, Josepa de Casagemas Vda. de Llopis, Salvador Armet Ricart, M. Font Torné, Miquel Duran i Tortajada, Llorenç Riber, Arthur Masriera, Amadeu Hurtado, Maria Domènech de Cañelles, Alfred Opisso, J. Oliver Bauzá, Alexandre Bulart i Rialp, **Alfons Par**, Lluís Masriera, M. Junyent,

Francesc Pujols, Josep Roca y Roca, Oriol Martorell, Joaquim Rubió, Aureli Capmany, Julián Pérez Carrasco, Rafael Vehils, Francesca Bonnemaïson Vda. de Verdaguer, M. C. Arrau, G. Miró, Salvador Albert, J Roig Raventós, Condesa de Castellà, Vicente Clavel, Mossèn Trens, J. Pich, P. Vila San Juan, Juan Antonio Pamias, Gonzalo de Reparaz, Josep Artís, Carles Pirozzini, Joan Anton Maragall, Jaume Barrera, prev., Pelegrí Casades y Gramatxes, David Ferrer, Leopold Jaumeandreu, Jaume Carner, M. Valls Ginesta, Maurici Serrahima, Emili Tintoré, Jaume Massó Torrents, Josep Alemany i Borràs, Eduard Toda, Vicens Artigas, Ramon Miquel i Planas, Joan Batlle, Alexandre Maristany, Gustau Gili i Carme Kahr.

9.3. Annex 3

9.3.1. Carta de renúncia

Carta de renúncia d'Alfons Par i Ramon M. Puigmartí a formar part de l'Ajuntament de Barcelona

Excmo. Sr. Alcalde de Barcelona:

Cúmplenos poner en conocimiento de V.E. que nos es absolutamente imposible aceptar el cargo de Concejal para el que fuimos designados por el Excmo. Sr. Gobernador civil de esta provincia.

No irá nuestra renuncia, que tiene el carácter de irrevocable, sin el reconocimiento más profundo por la decisión tomada por el Excmo. Sr. Presidente del Directorio Marqués de Estella, a la cual, sin embargo, lamentamos no poder corresponder en la medida que sus buenos deseos merecían. Y ello por las razones que nos permitimos exponer.

Fuimos de los que, sin buscarlo ni merecerlo, salimos Concejales por la Providencia divina en I. de octubre de 1923. No hay para qué recordar cómo estaba entonces la sociedad barcelonesa, mal restañadas aún las heridas con que huelgas, atentados, indisciplina social, ausencia del poder público, etc., la tenían maltrecha. Los deberes de ciudadanía no se conocían, y, por esto, precisamente, para no ser cobardes, ni

desertores, aceptamos el cargo. Nos permitiremos indicar que en la primera entrevista que tuvimos el honor de celebrar con V.E. impusimos como condición que no se debía hacer política en la Corporación municipal, prometiendo por nuestra parte no hacerla, a pesar de tener, como todo ciudadano, nuestras opiniones políticas personales. Nos apresuramos a consignar que tanto V.E., como nuestros compañeros de aquel entonces, como nosotros, hemos cumplido honradamente nuestra palabra.

Sabíamos que el cargo que aceptábamos era un sacrificio del que era imposible salir airoso. Todos los partidos políticos tenían que estar en contra de quienes se proponían enmendar sus yerros; los funcionarios municipales no podían tampoco colaborar francamente con quienes iban a proporcionarles más daños que provechos, y, finalmente, ni queríamos contar con el apoyo imprescindible de una prensa propia, ni granjearnos las simpatías de la ajena.

Y tal ha sido. Pero, conducidos por la acertada y noble dirección de V.E., alentados por un jefe que a la asiduidad del trabajo une la perspicacia del político, y a la fuerza del brazo la cortesía de la mano, constituimos un Ayuntamiento ideal en que todos trabajamos sin recelos, con pureza absoluta en la intención y en los actos, como buenos compañeros en la recta administración de la ciudad.

Sorteamos momentos difíciles no originados dentro de nosotros, sino suscitados de fuera, y en todos ellos nuestra situación fue tal que no hay nadie que pueda citarnos el menor acto de nuestro Ayuntamiento nocivo para los intereses de Barcelona ni para el espíritu de Cataluña, los cuales no están en pugna, sino que conviven con la verdadera grandeza de España.

Todo ello se ha roto. Y no por culpa del Gobierno del Directorio, ni de V.E. ni nuestra, sino por culpa exclusiva de un partido político. Uno sólo se ha atrevido a lo que no solamente todos los demás, sino los mismos periódicos, noblemente, habían respetado, porque si todos ellos no tenían para qué hacernos coro, rehuyeron, sin embargo, por instinto, atacar a ciudadanos que no se podían defender. Que nosotros no teníamos otras armas que la honradez, y podemos decir que manos blancas ni ofenden ni se defienden.

Cuando se logra el milagro (en nuestra patria) de ciudadanos pacíficos que echan sobre sus espaldas el enorme fardo de una administración municipal desquiciada; cuando, merced a su cohesión e independencia, logran el éxito de desbrozar la maraña, preparar proyectos transcendentales, ordenar la hacienda y robustecer el crédito municipal; cuando, sin darse de ello cuenta, con el ejemplo de su actividad y sacrificio acreditan los deberes de ciudadanía, tan incomprendidos aquí, y preparan el plantel de hombres nuevos, en términos que en pocos meses los desvíos se truecan ya en ofrecimientos y las frialdades en aplausos, hender esta obra, estorbar esta gestión, destrozarse este núcleo de vitalidad ciudadana, o es insensatez o es mala fe. Y esto se ha hecho.

Hemos seguido día por día los ataques de conjunto e individuales a que todos nosotros hemos estado sometidos; el examen que se ha hecho de opiniones nuestras, de palabras dichas, o supuestas, de actos y decisiones tomadas; y esto, tenemos verdadera complacencia en repetirlo, no por nuestras dignas autoridades, sino por algunos elementos directores de ese partido político que bastante tiene que hacer en no perder la orientación de su casa.

Pero no todo ha sido política. Sino que hemos visto agruparse en la penumbra espectros de grandes empresas, de pompas fúnebres, de aguas, alumbrado, exposición, comunicaciones, conciertos de volatería, patatas, y de todos aquellos que de nuestra administración no podían esperar más que medidas contrarias a sus intereses.

Y la conspiración ha vencido. En estos bancos, junto a muchas personas independientes, con quienes nos sabe mal no colaborar, están sentados algunos representantes de ese partido; ellos se preparan para ir a ocupar puestos en la Comisión permanente. No los ocuparán con nosotros: prometimos que para no hacer política, no queríamos políticos: ahí están. Nosotros nos marchamos.

Y ahora, señor Alcalde, con quien nos unen tantos lazos de efecto que, por nuestra parte, y estamos también seguros por la suya, nunca se romperán, le rogamos nos dé libertad para dirigir a los nuevos Concejales, precisamente a los políticos, aquel ruego de Cordelia a sus hermanas al abandonar a su padre:

"Portaos bien con él, lo encomiendo a vuestros corazones; no obstante lo preferiría en lugar mejor."

Alfonso Par - Ramón Mª Puigmartí

10. Índex

SUMARI	5
ABREVIATURES	7
1. INTRODUCCIÓ	9
1.1. ASPECTES METODOLÒGICS	12
1.2. FONTS	15
1.3. LA QÜESTIÓ DELS EX-LIBRIS	23
2. PAR, L'HOME I EL SEU CONTEXT	29
2.1. BIOGRAFIA	29
2.1.1. APUNTS BIOGRÀFICS	29
2.1.2. FORMACIÓ	40
2.1.3. AMICS I CONEGUTS	52
2.1.3.1. Antoni M. Alcover	57
2.1.3.2. Josep Calveras Santacana	61
2.1.3.3. Ramon Miquel i Planas	65
2.1.3.4. Manuel de Montoliu	68
2.2. VIDA ECONÒMICA I SOCIAL	70
2.2.1. APROXIMACIÓ A LA HISTÒRIA ECONÒMICA DEL PRIMER QUART DE SEGLE	72
2.2.2. EL CENTRE COTONER	75
2.3. LES INSTITUCIONS	78
2.3.1. CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA	78
2.3.2. PRIMER CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA	86
2.3.3. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS	90
2.3.4. ASSOCIACIÓ WAGNERIANA	94
2.3.5. ATENEU BARCELONÈS	101

2.3.6. INSTITUCIÓ DEL TEATRE	104
2.3.7. REIAL ACÀDEMIA DE BONES LLETRES	106
2.3.8. FOMENT DE PIETAT CATALANA	116
2.3.9. OFICINA ROMÀNICA	118
2.3.10. SOCIÉTÉ DE LINGUISTIQUE ROMANE	124
2.3.11. AJUNTAMENT DE BARCELONA	125
2.3.11.1. La dictadura de Primo de Rivera	125
2.3.11.2. Par, regidor de l'Ajuntament de Barcelona	128
3. L'OBRA POLÍTICA, RELIGIOSA I SOCIAL	137
3.1. ESCRITS POLÍTICS	137
3.1.1. LA GUERRA EUROPEA	138
3.1.1.1. "Pax in terra hominibus bonæ voluntatis"	141
3.1.1.2. "Rahonaments sobre la guerra I"	143
3.1.2. L'AJUNTAMENT DE BARCELONA	145
3.1.2.1. "La hacienda municipal"	146
3.1.2.2. "De Catalanisme"	153
3.1.2.3. Carta de renúncia	155
3.1.3. <i>EXAMEN DE CONSCIENCIA CATALANISTA</i>	158
3.2. ARTICLES RELIGIOSOS	164
3.2.1. <i>LO MISSATGER DEL SAGRAT COR DE JESÚS</i>	165
3.2.2. <i>CATALUNYA SOCIAL</i>	165
3.2.2.1. "Organitzem la caritat"	166
3.2.2.2. "Un ric per l'amor de Déu!"	168
3.2.2.3. "Sobre la passió d'Oberammergau, les representacions sacres y les pelegrinacions catòliques"	170
3.3. ARTICLES SOCIALS	173
3.3.1. DISCURSOS DE RECEPCIÓ A LA RABLB	173
3.3.1.1. Manuel de Montoliu	173
3.3.1.2. Joan Perpiñà	178
3.3.2. "EN TODA, L'ÚLTIM ABAT DE POBLET"	180
4. L'OBRA LINGÜÍSTICA	183

4.1. EL CONTEXT LINGÜÍSTIC	183
4.1.1. ELS PRECEDENTS	184
4.1.2. LES POLÈMIQUES ORTOGRÀFIQUES	196
4.1.3. CAP A LA UNITAT ORTOGRÀFICA	211
4.1.3.1. Els Jocs Florals	211
4.1.3.2. La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona	214
4.1.3.3. L'Acadèmia de la Llengua Catalana	216
4.1.3.4. Les Normes del IEC	220
4.2. ANTINORMISME	229
4.2.1. REVISIÓ DEL CONCEPTE	229
4.2.2. COL·LEGUES ANTINORMISTES	232
4.2.2.1. Antoni M. Alcover	235
4.2.2.2. Ramon Miquel i Planas	239
4.2.3. LA RESPOSTA INSTITUCIONAL A LES NORMES	252
4.2.4. CONCEPCIÓ DE LA LLENGUA	256
4.2.4.1. L'amor als clàssics	257
4.2.4.2. Contra una reforma massa lògica	261
4.2.4.3. El model de català literari	266
4.2.4.4. Imposició	270
4.2.4.5. El barceloní	271
4.2.4.6. Crítiques a les Normes	276
4.2.4.7. Repercussió	280
4.2.5. SISTEMA LINGÜÍSTIC	281
4.2.5.1. Apunts metodològics	282
4.2.5.2. Ortografia	284
4.2.5.2.1. Vocalisme	284
4.2.5.2.2. Consonantisme	289
4.2.5.3. Morfosintaxi	292
4.2.5.3.1. Substantiu	292
4.2.5.3.2. Adjectiu	295
4.2.5.3.3. Article	296
4.2.5.3.4. Pronoms febles	300
4.2.5.3.5. Possessius	305
4.2.5.3.6. Demonstratius	307
4.2.5.3.7. Numerals	308

4.2.5.3.8. Indefinites	308
4.2.5.3.9. Relatius	311
4.2.5.3.10. Interrogatius	313
4.2.5.3.11. Verbs	314
4.2.5.3.12. Ordre	327
4.2.5.3.13. Adverbis	330
4.2.5.3.14. Preposicions	334
4.2.5.3.15. Conjuncions	340
4.2.5.4. Lèxic	346
4.2.5.5. Col·laboració amb Miquel i Planas	349
4.2.5.6. Conclusions	351
4.3. <i>SINTAXI CATALANA SEGONS LOS ESCRITS EN PROSA DE BERNAT METGE</i>	355
4.3.1. ORIGINALITAT I TRADICIÓ	356
4.3.2. MANUSCRITS I LLOC D'EDICIÓ	364
4.3.3. FONTS	366
4.3.4. ESTRUCTURA I CONTINGUT	378
4.3.5. DIALECTES I REGISTRES	386
4.3.6. ALTRES LLENGÜES	388
4.3.7. RECAPITULACIÓ	391
4.4. RECEPCIÓ	392
4.5. ALTRES ESCRITS LINGÜÍSTICS	403
4.5.1. <i>NOTES LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL SOBRE LES INSCRIPCIONS Y CARTES DE CATALUNYA ANTERIORS AL SEGLE XIV.^è</i>	404
4.5.2. "SEPARACIÓ DE MOTS COORDINATS"	415
4.5.3. "L'ORTOGRAFIA DEL DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR"	418
4.5.4. "«QUI» Y «QUE» EN LA PENÍNSULA IBÉRICA, I. EN CASTELLANO"	423
4.5.5. "«QUI» Y «QUE» EN LA PENÍNSULA IBÉRICA, II. EN EL DOMINIO CATALÁN"	425
4.5.5.1. Precedents	425
4.5.5.2. Els textos llatinitzats	428
4.5.5.3. Els textos catalans	430
4.5.5.3.1. La llengua del passat	430
4.5.5.3.2. La parla actual	433
4.5.5.3.3. Els documents erudits	434
4.5.6. "«QUI» Y «QUE» EN LA PENÍNSULA IBÉRICA, II. EN EL DOMINIO CATALÁN. (CONTINUACIÓN)"	436

4.5.6.1.1. Obres literàries	436
4.5.6.1.2. Recapitulació	439
4.5.7. "QUI Y QUE EN LA PENÍNSULA IBÉRICA, III. (CONCLUSIÓN). EN ARAGONÉS"	442
4.5.8. <i>CURIAL Y GUELFA, NOTES LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL</i>	445
4.5.8.1. Notes lingüístiques	447
4.5.8.1.1. Grafia	447
4.5.8.1.2. Fonètica	449
4.5.8.1.3. Morfologia	453
4.5.8.1.4. Sintaxi	458
4.5.8.1.5. Ordenament	462
4.5.8.2. Notes d'estil	464
4.5.8.2.1. Influències forasteres	464
4.5.8.2.2. Vàlua lingüística del text	465
4.5.8.2.3. Vàlua estilística i literària	467
4.5.8.3. Recapitulació	469
4.5.9. CURIAL E GUELFA	469
4.5.10. "LA DESINÈNCIA -O DEL INDICATIU PRESENT"	476
4.5.11. "ACOTACIONS LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL A CLÀSSICHS MENORS CATALANS"	479
4.5.11.1. <i>Libre dels Set Saus de Roma</i>	480
4.5.11.2. <i>Jacob Xalabin</i>	481
4.5.11.3. "La Comedia de Dant Allighieri"	482
4.5.11.4. <i>Partinobles</i>	484
4.5.11.5. Recapitulació	486
4.6. RECEPCIÓ	487
4.6.1. <i>NOTES LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL SOBRE LES INSCRIPCIONS Y CARTES DE CATALUNYA ANTERIORS AL SEGLE XIV.^è</i>	489
4.6.2. "SEPARACIÓ DE MOTS COORDINATS"	498
4.6.3. "L'ORTOGRAFIA DEL DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR"	498
4.6.4. "«QUI» Y «QUE» EN LA PENÍNSULA IBÉRICA"	498
4.6.5. <i>CURIAL E GUELFA. NOTES LINGÜÍSTIQUES Y D'ESTIL</i>	502
4.6.6. CURIAL E GUELFA	534
4.6.7. "LA DESINÈNCIA -O DEL INDICATIU PRESENT"	548
4.6.7.1. Recapitulació	561
4.6.8. "ACOTACIONS LINGÜÍSTIQUES I D'ESTIL A CLÀSSICHS MENORS CATALANS"	562
4.7. ESTUDIS INÈDITS	566

4.7.1. GRAMÀTICA LUL·LIANA	567
4.7.2. EL DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR	571
4.7.3. ILLU / IPSU	572
4.7.4. COL·LECCIÓ DE DOCUMENTS PER DIALECTES	573
4.7.5. <i>CURIAL E GÜELFA</i> (VERSIÓ DE 1929)	574
4.7.6. EIXIMENIS	575
4.7.7. <i>SPILL O LIBRE DE CONSELLS</i>	579
4.7.8. INICI DE LA DECADÈNCIA LITERÀRIA	580
4.7.9. CARTES MEDIEVALS	582
4.7.10. FORMES VERBALS EN METGE	583
4.7.11. OBRA SOBRE SHAKESPEARE	583
4.7.12. TREBALLS LLEGITS A LA RABLB	584
4.8. CONCLUSIONS	586
5. PAR, CRÍTIC I TRADUCTOR	589
5.1. SHAKESPEARE	589
5.1.1. CONFERÈNCIES A L'ASSOCIACIÓ WAGNERIANA	589
5.1.2. LO REI LEAR	592
5.1.3. <i>VIDA DE GUILLEM SHAKESPEARE</i>	595
5.1.4. <i>VIDA DE SHAKESPEARE</i>	597
5.1.5. <i>CONTRIBUCIÓN A LA BIBLIOGRAFÍA ESPAÑOLA DE SHAKESPEARE</i>	597
5.1.6. "SHAKESPEARE Y EL FOLKLORE ESPANYOL"	598
5.1.7. <i>SHAKESPEARE EN LA LITERATURA ESPAÑOLA</i>	599
5.1.8. <i>REPRESENTACIONES SHAKESPEARIANAS EN ESPAÑA</i>	603
5.2. RECEPCIÓ	604
5.2.1. EN EL SEU TEMPS	604
5.2.2. RAMON ESQUERRA	609
5.2.2.1. Primera part: el segle XIX	610
5.2.2.2. Segona part: el segle XX	615
5.2.3. ELS DARRERS ANYS	619
5.2.4. CONCLUSIONS	623
5.3. ALTRES ESCRITS SOBRE TEATRE	624
5.3.1. "REPRESENTACIONES TEATRALS BARCELONINES EN 1729"	624
5.3.2. "REPRESENTACIONES TEATRALES EN BARCELONA DURANTE EL SIGLO XVIII"	624

5.4. RESSENYES DIVERSES	632
5.4.1. <i>CRÒNIQUES CATALANES II, GESTA COMITUM BARCINONENSIVM</i>	632
5.4.2. <i>PHONÉTIQUE HISTORIQUE DU ROUSSILLONNAIS</i>	633
5.4.3. <i>THE WORKS OF PERE TORROELLA</i>	635
6. CONCLUSIONS	639
<hr/>	
7. TAULA CRONOLÒGICA	643
<hr/>	
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	663
<hr/>	
8.1. OBRES GENERALS	663
8.2. OBRA D'ALFONS PAR	689
9. ANNEXOS	695
<hr/>	
9.1. ANNEX 1	695
9.1.1. ÍNDEX DE REVISTES DE L'OR	695
9.1.2. SERVEI DE REVISTES DE L'ATENEU	696
9.2. ANNEX 2	698
9.2.1. MISSATGE D'ELOGI I DEFENSA DE LA LLENGUA CATALANA	698
9.2.2. LLETRA DE GRATITUD DELS ESCRITORS DE CATALUNYA	701
9.3. ANNEX 3	703
9.3.1. CARTA DE RENÚNCIA	703
10. ÍNDEX	707
